

Kursus om gæsteprincippet og ledningsskader hos Vandfællesskabet i Odsherred Torsdag den 2.9.2021 kl. 14-17

PROGRAM

14.00 – 14.15	Præsentation
14.15 – 15.15	Gæsteprincippet
15.15 – 15.30	Pause
15.30 – 17.00	Ledningsskader

GÆSTEPRINCIPPET

1. De overordnede principper

- 1.1 Det ulovbestemte gæsteprincip. (Motorring 3-dommen, U.2009.2978H).
- 1.2 Vejlovens gæsteprincip (Vejlovens §§1, 77-78).
- 1.3 Sammenfatning: Der er i realiteten ikke forskel på gæsteprincippet i privat og offentligt areal.

2. Diverse problemstillinger

- 2.1 Gæsteprincippet kan fraviges ved aftale (deklaration) eller ved en pålagt servitut eller ved ekspropriation.
- 2.2 Gæsteprincippet var ikke fraveget og fandt anvendelse, dvs. ledningsejer skulle betale for ledningsflytninger:
Vintapperrampe-dommen: U.2015.2854H (aftalt standard deklaration uden erstatning).

- Ålborg-sagen: U.2020.2614V (servitut pålagt af Landvæsenskommission uden erstatning).
- 2.3 Gæsteprincippet var fraveget og fandt ikke anvendelse, dvs. arealejer skal betale for ledningsflytninger:
Kriegers Flak: VLD 7.1.2021 (ekspropriation med fuld erstatning) (Anket).
Holstebro-motorvejen: 29.1.2021 (deklaration og erstatning iht. landsaftale) (Anket).
- 2.4 Ændring af arealtype fra privatejet til offentlig vej eller omvendt, nedlæggelse af vej mv. Gæsteprincippet gælder, f.eks. U.2009.2978H.
- 2.5 Gæsteprincippet skal fortolkes vidt:
Sammensatte anlægsprojekter. Flintholm Station: U.2007.3009H.
Støjskærme/faunapassage. U.2006.1391H.
- 2.6 Gæsteprincippet og prøvegravninger. U.2019.464H.
- 2.7 Gæsteprincippet og døde ledninger. U.2021.2010V.
- 2.8 Bygherrens koordineringspligt. Vejlovens §§ 74, 76 og 79. Afgørelse af 29.8.2016 om jernbaneanlæg Køge Nord.
- 2.9 Gæsteprincippet gælder ikke ved (oprindeligt) fælles ledninger. U.2021.3472H.
- 2.10 Gæst ctr. gæst.
- 2.11 Pas på ved underskrift af ledningsprotokoller.

3. Spørgsmål

- 3.1 Hvem skal varetage og betale for omlægning af vandledninger, hvis disse ligger efter gæsteprincippet?
- 3.2 Øvrige spørgsmål fra salen?

LEDNINGSSKADER

1. Erstatningskrav som følge af ledningsbeskadigelser – juraen

1.1 Indledning

Der er pligt til at søge i LER mhp. at undgå graveskader (lovens §§1 og 9).

Eksempler på gravearbejde: håndgravning, maskingravning, grubning, pæle- og jordbor, landinspektørpinde, underboring, jordskydning, sugespidsler til grundvandssænkning, asfalskæring osv. (bek. §10, stk. 2).

Særligt om grøfterensning. U.2021.123H.

Ved andre ledningsskader, som f.eks. skader ved overkørsel, oversavning, brand, overrivning af ledninger og forsætlig fjernelse, kan der også blive tale om ansvar for at gøre skade på ledninger (streng culpa, hvis aktør er professionel) - selvom der ikke er pligt til at søge ledningsoplysninger.

1.2 Hvem har ansvaret for ledningsbeskadigelsen?

Hovedregel: Den direkte skadevolder er ansvarlig (men flere kan anses som direkte skadevoldere – f.eks. landinspektørsagen).

Hæftelse ved farlige metoder (bygherre, hovedentreprenør, underentreprenør).

Indleje af mandskab/maskiner. Den aktør, der har instruktionsbeføjelserne over det indlejede mandskab anses normalt som ansvarlig skadevolder.

1.3 Ansvarsgrundlaget

Ansvaret er "culpa med ligefrem bevisbyrde". Det vil sige, at der skal være noget at bebrejde graveaktøren. Det er ledningsejeren, der skal bevise culpa. Der skal iht. praksis ikke meget til, før der statueres culpa. Det gælder alle ledningstyper.

Lovgrundlag;

Ledningsejerlovens §9, stk. 1, 2 og 3.

Vejlovens §73, stk. 6

Byggeloven §12, stk. 1

Administrative forskrifter;

Bekendtgørelse nr. 1473/2019.

Vejledning nr. 9291 af 3.5.2021.

Normer; Overtrædelse af normer er normalt ansvarspådragende. Eksempler på normer:

DS 475 norm for etablering af ledningsanlæg i jord, f.eks. pkt. 4.7.1,

Branchevejledning om gravearbejde i nærheden af eksisterende ledningsnet, f.eks. pkt. 2.4,

Kontrolordning for styret underboring og gennempresning, f.eks. længdesnit.

Entreprenørens aftalegrundlag med bygherre;

vilkår i enterprisedokumenter kan skærpe forsigtighedskrav

Valg af metode;

risikobetonede metoder skærper ansvarsgrundlaget yderligere – underboringer, rende-graver, stor gravemaskine (en metode er risikobetonet, hvis der ikke er visuel kontakt).

Krav til gravemandskabets kompetencer;

eksempel Branchevejledning pkt. 5.1-5.3.

Retspraksis har fastlagt en streng norm, eksempler;

- Der kan blive tale ansvar selv ved håndgravning
- Ansvar ved underboring er nærmest objektivt
- Ved maskingravning skærpes ansvaret ved benyttelse af stor gravemaskine
- Det er ansvarspådragende hvis der ikke anvendes håndmand ved maskingravning

1.4 Ledningsoplysningernes betydning for ansvaret

Graveaktøren bliver oftest erstatningspligtig, hvis der ikke er indhentet ledningsoplysninger.

Særligt om privat jord, ledningsejerlovens §9, stk. 6, og bekg. §11, stk. 2.

Ledningsoplysninger skal være tilgængelige for gravemandskabet på byggepladsen, jfr. lovens §9, stk. 1 (gravemaskine, skurvogn?).

Hvad gælder, hvis en anden aktør (f.eks. bygherrerådgiver eller hovedentreprenør) har indhentet de ledningsoplysninger, som graveaktøren graver efter?

Hvad gælder, hvis graveaktøren har arbejdet efter f.eks. hovedentreprenørs eller bygherres oplysning om, at graveområdet er ryddet for ledninger, og oplysningerne er forkerte.

Gamle ledningsoplysninger (betydning hvis der er årsagssammenhæng).

Alternativ til ledningsoplysninger: Påvisning (markering eller frigravning).

Pt. ingen krav p.t. om ledningsdybde.

1.5 Kataloget af "dårlige undskyldninger"

Juridisk taler man om ansvarsfrihedsgrunde. Skadevolder har bevisbyrden.

Fejl i ledningsoplysninger - ledningen lå for højt, for lavt, for langt til siden, lå i ikke-registreret underboring osv. Fejl diskulperer ikke automatisk (margin).

Der manglede dækbånd.

Ledningen var ikke registreret (endnu), men det var andre ledninger i samme trace (hele traceet beskyttes).

Graveaktøren håndgravede forsigtigt, men beskadigede alligevel ledningen.

Prøvegravning viste anden placering af ledningen (dokumentation). Prøvegravningens afstand til skadestedet.

Ledning kunne ikke lokaliseres ved prøvegravning.

Mangelfuld påvisning.

Senere terrænændringer og/eller ændringer i det vandrette plan (herunder uoverensstemmende grundkort og faste målepunkter).

Ledning lå i underboring, men dette var ikke oplyst i ledningsoplysningen.

Graveaktørens forsikringsselskab vil ikke betale.

1.6 Hvad kan kræves erstattet hos skadevolderen (erstatningsopgørelsen)?

Afgrænsning af emnet: Vores fokus er på de overordnede juridiske principper i forholdet mellem ledningsejer (skadelidt) og graveaktør (skadevolder). Kurset berører ikke de særlige forhold på vandområdet, herunder forsikring mv.

Erstatningskravet skal opgøres og dokumenteres. Det er ikke en faktura med moms.

Skadevolder er ansvarlig for alle omkostninger i anledning af skaden.

Reparationsomkostninger omfatter udlæg til eksterne entreprenører og teknikere.

Dertil kommer egne interne omkostninger. Materialer. Egne teknikere. Projektleder. Overtid. Kostpris. Konstatering/lokalisering. Dokumentation/ny indberetning LER. Registrering af tidsforbrug.

Administrationsbidrag, herunder ikke-registrerbar tid (f.eks. overvågning, kundeservice osv.), niveau +/- 10%. Hvis højere end 10%, skal dette kunne dokumenteres.

Midlertidig reparation – permanent reparation.

Omlægningssituationen – gæsteprincippet.

2. Bevissikring og sagsbehandling i skadesager – håndtering i praksis

2.1 Hvornår er skaden sket?

Både dato og tidspunkt er vigtigt.

Bevisproblem, når skaden ikke opdages af ledningsejeren med det samme.

2.2 Graveaktøren erkender at være skadevolder

Registrér kontaktoplysninger på firma, kontaktperson (f.eks. formand) og maskinfører.

2.3 Ledningsejerens mandskab møder ingen skadevolder på skadestedet

Vidner? (Registrér kontaktoplysninger).

Vigtigt, at ledningsejer har en procedure, hvor man hurtigt får undersøgt mulig skadevolder, f.eks. i graveinfo.ler.dk, ved at forespørge i kommunen efter gravetilladelse, ved at tage kontakt til bygherre/grundejer osv.

Formodning om, at en graveaktør, der kan have forvoldt skaden, også er skadevolder.

2.4 Ledningsejerens mandskab konstaterer flere mulige skadevoldere på skadestedet

Hvis ingen af de tilstedeværende entreprenører/graveaktører vil erkende at være skadevolder: Registrere tilstedeværende firmaer/navne, få information indbyrdes relation, bygherre. Dokumentér med fotos, hvilket firmaer, der er til stede. Bevisbyrde.

2.5 Skadestedet og den beskadigede ledning

Ledningstegning eller kort med præcis angivelse af skadested. Gps-markering af skadested kan være stor hjælp.

Hvad er beskadiget (rør, ledning, typer osv.).

Fotos. Både af skade og skadested inkl. landskab og faste målepunkter.

Mål evt. ledningsdybde. Vær opmærksom på evt. træk i ledningen foretaget af skadevolderen eller andre. Afgravet terræn?

2.6 Hvad har skadevolder foretaget sig?

Hvilket arbejde har skadevolder foretaget? (gælder DS?) Hvordan er skaden sket?

Hvilket udstyr er benyttet ved beskadigelsen? (fotos af udstyr, inkl. firmanavn og evt. nummerplade).

Graveretningen – bør indtegnes på skitsen med skadestedet – blev der arbejdet parallelt eller på tværs af ledningstracéet?

2.7 Skadevolder tilbyder eller kræver at udføre gravearbejde

Skadevolder har ikke ret til at afhjælpe.

2.8 Skadevolder indleder diskussion om "urigtige ledningsoplysninger" osv.

Notér skadevolders synspunkter.

Vigtigt at fotos og registreringer/opmålinger tager særligt højde for skadevolders indsigelser.

2.9 Øvrige forhold

Er graveaktøren i besiddelse af ledningsoplysninger? Hvor var de? Forevisning, LER-nr.

3. Resumé

- Graveaktøren er underlagt et strengt ansvar omfattende stort set alle typer arbejder.
- Dårlige undskyldninger afvises som regel af domstolene.
- Rimelige udbedringsomkostninger erstattes inkl. administrationsbidrag.
- Vær omhyggelig med egen dokumentation – både mht. skaden/skadestedet og tabsopgørelsen.
- Fastlæg procedure for sagsbehandling fra start til slut.

4. Spørgsmål modtaget inden kurset

- 4.1 Hvilken betydning tillægges vandledningernes alder og stand i forbindelse med graveskader og deraf følgende diskussion om skadevolder/betaler for udbedring af skaden?
- 4.2 Findes der i retspraksis et præcisionskrav til angivelse af vandledningernes placering?
- 4.3 Hvordan fortolkes ledningsejerens forpligtelser i LER-lovens §9 i retspraksis?
- 4.4 Hvad er definitionen på "prøvegravning" jf. DS-normen, LER-loven og retspraksis? Et eksempel: Kan en entreprenørs etablering af skelbrønde på private matrikler i forbindelse med kloakeringsprojekt sidestilles med prøvegravning for identificering af vandledningers placering?

- 4.5 Har entreprenør/bygherrer pligt til at udlevere dokumentation for overholdelse af respektafstande til ledningsejer? Her tænkes fotodokumentation, målfaste tegninger m.v.
- 4.6 Gælder der særlige forhold i forbindelse med nedboring af sugespidsler til grundvands-sænkning i relation til beskyttelse af eksisterende ledninger?
- 4.7 Har retspraksis forholdt sig til potentielle følgeskader med kørsel af tunge køretøjer i forbindelse med større anlægsopgaver, f.eks. kloakering?

BILAG

Gæsteprincippet

Referat af U.2009.2978H (Motorring 3)	10
Vejlovens §§1, 77-78.....	11 - 13
Referat af U.2015.2854H (Vintapperrampe-sagen)	14
Referat af U.2020.2614V (Ålborg-sagen)	15
Præmisser fra VLD 7.1.2021 (Kriegers Flak).....	16 - 17
Præmisser fra VLD 29.1.2021 (Holstebro-motorvejen).....	18
Referat af U.2007.3009H (Flintholm Station).....	19
Referat af U.2006.1391H (støjskærm).....	20
Referat af U.2019.464H (prøvegravninger).....	21
Referat af U.2021.2010V (døde ledninger).....	22
Vejlovens §§74, 76 og 79.....	23 - 25
Afgørelse af 29.8.2016 om jernbaneanlæg ved Køge Nord	26 - 29
Referat af U.2021.3472H (fælles ledninger)	30

Ledningsskader

Ledningsejerloven	31 - 37
Bekendtgørelse nr. 1473/2019	38 - 43
Forside til Vejledning 9291/2021	44 - 47
Vejlovens §73.....	48
Byggelovens §12.....	49
Uddrag af DS 475 – Norm for etablering af ledningsanlæg i jord	50 - 51
Uddrag af Branchevejledning om gravearbejde i nærheden af eksisterende ledningsnet.....	52 - 57

U.2009.2978H***Ledninger, der oprindelig var anbragt på private arealer, var også efter en ekspropriation omfattet af gæsteprincippet.***

♦ I forbindelse med udvidelsen af Motorring 3 blev der foretaget ekspropriation af arealer, der stødte umiddelbart op til den hidtidige motorvej. På de eksproprierede arealer var der anbragt gas-, el- og kloakledninger, som ledningsejerne i overensstemmelse med det ulovbestemte gæsteprincip vederlagsfrit havde fået tilladelse til at nedlægge på de private arealer. Efter ekspropriationen opstod spørgsmålet, om ledningerne fortsat var omfattet af gæsteprincippet, således at ledningsejerne og ikke Transportministeriet, T, skulle bekoste de arbejder på ledningerne, der blev nødvendiggjort af vejudvidelsen, jf. herved også vejlovens § 106.

Taksationskommissionen og landsretten gav ledningsejerne medhold i, at det offentlige skulle betale for omlægningerne, da gæsteprincippet ikke længere gjaldt. Højesteret udtalte, at en erhverver af fast ejendom som udgangspunkt indtræder i overdragerens rettigheder og forpligtelser vedrørende ejendommen, og at dette gælder, uanset om erhververen er privat eller offentlig, og uanset om overdragelsen sker i fri handel eller ved ekspropriation. Udgangspunktet var derfor, at det offentlige som ny arealejer kunne kræve ledningsarbejderne betalt af ledningsejerne. Der var endvidere ikke grundlag for at antage, at vejlovens § 106 indskrænkede gæsteprincippet, således at vejmyndigheden skulle være afskåret fra at påberåbe sig princippet i tilfælde, hvor ledningen lå i et areal, som ikke var vejareal inden erhvervelsen. Højesteret gav herefter T medhold i anerkendelsespåstanden om, at ledningerne også efter ekspropriationen var omfattet af gæsteprincippet.¹ En yderligere påstand, nedlagt af T, blev afvist, da den var af så ubestemt indhold og rækkevidde, at den ikke var egnet til at blive taget under påkendelse.

Uddrag af Højesterets begrundelse og resultat

”Gæsteprincippet er betegnelsen for en udfyldende regel, der finder anvendelse i tilfælde, hvor der uden vederlag er givet tilladelse til at anbringe en ledning på en ejendom. Reglen indebærer, at ledningsejeren som »gæst« skal bekoste ledningsarbejder, der er nødvendiggjort af arealejerens ændrede benyttelse af det areal, hvor ledningen er anbragt.”

L 2014-12-27 nr 1520

Lov 2014-12-27 nr. 1520 om offentlige veje m.v. [Note 1]

Kapitel 1

Lovens formål, anvendelsesområde og definitioner

Formål og anvendelsesområde

§ 1

Denne lov skal medvirke til

- 1) at sikre et velfungerende og sammenhængende vejnet,
- 2) at sikre mobiliteten på vejene til gavn for samfundsøkonomien og udvikling i alle dele af Danmark,
- 3) at sikre gode vej- og stiforbindelser mellem hjem, skole, arbejdsplads, kulturinstitutioner og fritidsaktiviteter m.v.,
- 4) at fremme trafiksikkerheden og trafikafviklingen gennem en sammenhængende vejplanlægning og tidssvarende vejanlæg,
- 5) at andre former for infrastruktur kan placeres i forbindelse med vejnettet , og
- 6) at sikre et højt miljøbeskyttelsesniveau og bidrage til integrationen af miljøkonsekvensvurderinger i forbindelse med planlægningen og udførelsen af statslige vejprojekter, og at der under inddragelse af offentligheden tages hensyn til projekters sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet, herunder den biologiske mangfoldighed, befolkningen, menneskers sundhed, flora, fauna, jordbund, jordarealer, vand, luft, klimatiske faktorer, materielle goder, landskab, kulturarv, herunder kirker og deres omgivelser og arkitektonisk og arkæologisk arv, større menneske- og naturskabte katastroferisici og ulykker og ressourceeffektivitet og det indbyrdes forhold mellem disse faktorer, jf. kapitel 2 a.

L 2014-12-27 nr 1520**Offentlige veje m.v.****§ 77**

Arbejder på ledninger i eller over offentlige veje og stier, herunder om nødvendigt flytning af ledninger, i forbindelse med arbejder, der iværksættes af vejmyndigheden inden for rammerne af de formål, som vejmyndigheden kan varetage, betales af ledningsejeren.

Stk. 2.

Stk. 1 finder ikke anvendelse, hvis andet er særligt bestemt ved aftale, kendelse afsagt af en ekspropriationskommission nedsat i henhold til lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom eller afgørelse truffet af en kommunalbestyrelse efter [vandforsyningslovens §§ 37 og 38](#), jf. § 40.

Stk. 3.

Foretages der i forbindelse med et statsvejsanlæg arbejder på en kommunalt eller fælleskommunalt ejet ledning placeret i en kommunevej, afholder staten udgifterne til dette ledningsarbejde. Udgifter til senere arbejder på disse ledninger er dog omfattet af stk. 1.

L 2014-12-27 nr 1520**Offentlige veje m.v.****§ 78**

Arbejder på ledninger i eller over offentlige veje udføres af vedkommende ledningsejer, medmindre andet er særligt aftalt.

Stk. 2.

Vejmyndigheden kan kræve selv at udføre vejarbejder i forbindelse med ledningsarbejder, hvis

- 1) der er behov for at koordinere ledningsarbejdet med andre arbejder på vejarealet,
- 2) ledningsejeren ikke overholder vilkår stillet i forbindelse med en tilladelse eller
- 3) arbejdets udførelse kræver særlig faglig ekspertise.

Stk. 3.

Vejdirektoratet kan i særlige tilfælde lade ledningsarbejder udføre for ledningsejerens regning, når ledningsejeren trods indskærpelse af vilkårene for gravetilladelsen ikke overholder disse. Vejdirektoratet kan i dette tilfælde medregne et administrationstillæg efter § 30.

U.2015.2854H***Ledningsejer skulle afholde udgifter til ledningsarbejder i forbindelse med motorvejsudvidelse.***

◆ Der opstod mellem ledningsejeren E og arealejeren V uenighed om, hvorvidt udgifterne til etablering af en aflastningskonstruktion til beskyttelse af nogle forsyningsledninger i forbindelse med en motorvejsudvidelse skulle afholdes af E eller af V. Hovedspørgsmålet var, om parterne ved en deklaration havde fraveget gæsteprincippet, hvorefter ledningsejeren som »gæst« skal betale for ledningsarbejder, der er nødvendiggjort af arealejerens ændrede benyttelse af arealet, jf. vejlovens § 106, stk. 1. Højesteret udtalte, at en fravigelse af gæsteprincippet kan være byrdefuld for arealejeren og må forudsætte klare holdepunkter. Bevisbyrden for, at der er aftalt en fravigelse, må derfor påhvile ledningsejeren. Når arealejeren ikke har modtaget vederlag, må aftaler om anbringelse af ledninger på et areal som udgangspunkt undergives en indskrænkende fortolkning i lighed med gaveløfter. Efter Højesterets opfattelse var det mest nærliggende at forstå den deklaration, der var indgået mellem parterne, som en beskyttelsesdeklaration, som ikke indebar, at V havde fraskrevet sig sine rettigheder efter gæsteprincippet. Højesteret fandt endvidere, at etableringen af aflastningskonstruktionen måtte anses som »arbejder på ledninger«. E skulle derfor afholde udgifterne til etablering af aflastningskonstruktionen.1 (Dissens).

U.2020.2614

V.L.D. 4. juni 2020*i anke 1. afd. BS-2852/2019-VLR*

»Gæsteprincippet« fandt anvendelse ved omlægning af regnvandsledning på privat ejendom i forbindelse med bygningsudvidelse, så ledningsejer skulle betale for omlægningen. [anket]

Landvæsenskommissionen havde efter anmodning fra Aalborg Kommune den 21. november 1975 afsagt kendelse om godkendelse af et projekt vedrørende kloakering af et område i kommunen. I forbindelse med kendelsen blev der på de berørte ejendomme tinglyst en deklaration om bl.a. ledningsejers adgang til kloakledningerne. En af de berørte ejendomme tilhørte i 1975 kommunen. Ejendommen blev i 2015 solgt til et selskab, S, der ønskede at indrette 39 boliger på ejendommen, hvor der tidligere havde været et bibliotek, og S fik byggetilladelse til en tilbygning. Dette nødvendiggjorde flytning af en regnvandsledning, og der opstod tvist mellem ledningsejer, et kommunalt ejet kloakselskab, Å, og S om betaling for ledningsomlægningen, der kostede ca. 537.000 kr. S betalte beløbet med forbehold om tilbagesøgning og anlagde sag mod Å, idet S mente, at det på grund af det såkaldte »gæsteprincip« og Højesterets dom i U 2015.2854H var Å, der skulle betale for omlægningen. Å mente, at S skulle betale, idet der i sin tid ved landvæsenskommissionens kendelse var sket ekspropriation af areal til ledningerne, og den daværende ejer, kommunen, havde fået erstatning for generne m.v., og derfor gjaldt »gæsteprincippet« ikke. Da byretten behandlede sagen, var kendelsen ikke fremlagt, og S anerkendte på grundlag af Å's oplysning, at der i sin tid var ydet erstatning for rådighedsindskrænkningen. Byretten frifandt herefter Å, idet »gæsteprincippet« ikke fandt anvendelse, når der var betalt erstatning. Da landsretten skulle behandle sagen, havde S fremskaffet kendelsen fra 1975. S tilbagekaldte den tidligere erklæring om, at det kunne lægges til grund, at grundejeren i 1975 havde fået erstatning, idet dette ikke fremgik af kendelsen, hvori ordet »ekspropriation« heller ikke forekom. Å protesterede mod tilbagekaldelsen, da der var tale om en bindende proceserklæring. Landsretten fandt, at der ikke var tale om en bindende proceserklæring. Landsretten gav S medhold i, at det var Å, der skulle betale for omlægningen, idet der ikke ved kloakeringen var sket ekspropriation, og Å havde ikke godtgjort, at der var betalt erstatning til arealejeren. Landsretten bemærkede i den forbindelse, at der også i 1975 havde været vandtætte skotter mellem kommunen og kommunens kloakselskab. Der var herefter ikke belæg for at antage, at »gæsteprincippet« ikke var gældende, og det var derfor Å, der som ledningsejer skulle betale for omlægningen.

Uddrag af Vestre Landsrets præmisser i sagen om Krieger Flak (7.1.2021) (Anket til Højesteret)

”

Lodsejernes subsidære anerkendelsespåstand

Klima- og Energi- og Bygningsministeriet har pålagt Energinet at etablere et landføringsanlæg mv. med henblik på at realisere energipolitiske aftale af 22. marts 2012 vedrørende blandt andet Kriegers Flak havmøllepark.

Energinet har indgået frivillige aftaler med de fleste af de berørte lodsejere, men nærværende sagers lodsejere har ikke ønsket at indgå aftale på de vilkår, herunder en afståelse af gæsteprincippet, som Energinet har tilbudt. Det har derfor været nødvendigt for Energinet at tilvejebringe rådighedsret over Lodsejernes arealer til gennemførelse af landføringsanlægget ved ekspropriation i medfør af elsikkerhedslovens § 27, jf. ekspropriationslovens § 2, nr. 2.

Parterne er enige om, at ekspropriationsbetingelserne i relation til selve ledningsanlægget er opfyldt, men er uenige om, hvorvidt det ved ekspropriationen pålagte deklarations vilkår om fravigelse af gæsteprincippet er lovligt.

Gæsteprincippet er betegnelsen for en udfyldende regel, der alene finder anvendelse, hvor andet ikke følger af lov, aftale eller kan udledes af andre retsprincipper.

Gæsteprincippets anvendelsesområde er det tilfælde, hvor der ved aftale og uden vederlag er givet en ledningsejer tilladelse til at anbringe en ledning på fremmed ejendom. Reglen indebærer da, at ledningsejeren som ”gæst” skal bcoste ledningsarbejder, der er nødvendiggjort som følge af, at arealejeren efterfølgende ønsker at ændre benyttelsen af det areal, hvor ledningen er anbragt.

Den arealejer, der har stillet sin ejendom vederlagsfrit til rådighed for en ledningsejer, skal således efter gæsteprincippet ikke belastes med omkostningerne ved en senere flytning af ledningen som følge af, at han ønsker at ændre arealets anvendelse.

Ved ekspropriationskommissionens kendelser er Lodsejerne pålagt en deklaration om gennemførelse og sikring af 220 kV kabelanlæg fra Rødvig til Bjæverskov.

Deklarationen indebærer bl.a., at Lodsejerne og fremtidige ejere af deres ejendomme i hele jordkabelanlæggets levetid er pålagt at stille arealer til rådighed for kabelføringen og i øvrigt pålagt rådighedsindskrænkninger vedrørende et deklarationsareal omkring kablets linjeføring. Det fremgår af deklarationen, at det præciseres, at jordkabelanlæggene ikke er gæst på ejendommen, og at det ikke er Energinet, der skal afholde omkostninger, der er forbundet med eventuelle

flytninger af jordkabelanlæggene, hvis flytningen sker som følge af en ændret udnyttelse af arealet.

Landsretten finder, at gæsteprincippet ikke finder anvendelse i en situation som den foreliggende, hvor Lodsejerne ved ekspropriation med hjemmel i lov og med ret til fuldstændig erstatning er pålagt at stille deres arealer til rådighed for Energinets kabelføring og af sikkerhedsmæssige hensyn pålagt begrænsninger i deres rådighed over arealerne.

Deklarationens vilkår om Lodsejernes frafald af gæsteprincippet er reelt alene en præcisering af den retstilling, der allerede følger af, at rådighedsindskrænkningen i Lodsejernes anvendelse er sket ved ekspropriation og ikke ifølge f.eks. aftale. Præciseringen medfører ikke pålæg af byrder eller tab af rettigheder for Lodsejerne, der ikke allerede følger af deklarationens bestemmelse om Energinets ret til at benytte arealerne med såkaldt fuld tilstedeværelsesret. Vilkåret om frafald af gæsteprincippet er derfor uden selvstændig retlig betydning og er allerede som følge heraf ikke ulovligt.

Spørgsmålet, om sagsøgerne ved ekspropriationskommissionen og taksationskommissionens kendelser har modtaget fuldstændig erstatning, herunder for usikkerhed vedrørende fremtidig anvendelse og udvikling af deklarationsarealerne, er ikke til prøvelse under denne sag.

Sagsøgerne kan som følge af det anførte ikke få medhold i deres subsidære påstand om, at Energinet skal anerkende, at fravigelsen af gæsteprincippet i deklarationsteksten, jf. Ekspropriationskommissionens kendelse af 9. maj 2017, er ulovlig.”

Vestre Landsret dom af 29.1.2021 om Holstebromotorvejen (anket til Højesteret).**Uddrag af Landsrettens begrundelse og resultat:**

"Sagen angår, om deklARATIONER lyst på nogle ejendomme i forbindelse med anbringelsen af ledninger indebærer, at gæsteprincippet er fraveget. Vejdirektoratet overtog de pågældende ejendomme ved ekspropriation med det formål at opføre en motorvej mellem Herning og Holstebro og indtrådte hermed i de tidligere ejeres rettigheder og forpligtelser.

Gæsteprincippet er en udfyldende regel, der finder anvendelse i tilfælde, hvor der uden vederlag er givet tilladelse til at anbringe en ledning på en ejendom. Reglen indebærer, at ledningsejeren som "gæst" skal bekoste ledningsarbejder, der er nødvendiggjort af arealejerens ændrede benyttelse af det areal, hvor ledningen er anbragt.

Højesteret fortolkede gæsteprincippet i Vintapperrampe-sagen, U2015.2854H. I den pågældende sag var der ikke betalt vederlag til arealejeren for at påtage sig indskrænkninger i benyttelsen af arealet, og deklARATIONEN, der var standardmæssig og var blevet til uden individuel forhandling, havde karakter af en beskyttelsesdeklARATION for at sikre, at der ikke blev foretaget noget, der kunne beskadige ledningen eller hindre eftersyn og vedligeholdelse m.v. Højesteret fastslog i den forbindelse, at gæsteprincippet er en udfyldende regel, som finder anvendelse, hvor andet ikke er aftalt, og at en fravigelse af dette princip, der kan være byrdefuldt for arealejeren, må forudsætte klare holdepunkter, hvor bevisbyrden for, at der er aftalt en fravigelse, derfor må påhvile ledningsejeren. Når arealejeren ikke har modtaget vederlag, fastslog Højesteret, må aftaler om anbringelse af ledninger på et areal som udgangspunkt undergives en indskrænkende fortolkning i lighed med gaveløfter.

TDC A/S har ved de to omhandlede deklARATIONER erhvervet ret til at have kabler og kabelrør liggende i jorden samt i tjenstligt ærinde at have fri og uhindret adgang til de pågældende kabler og kabelrør. For kablernes og kabelrørens placering er der til fuld og endelig afgørelse betalt deklARATIONSERSTATNING i overensstemmelse med landsaftalerne for de respektive år sammensat af engangserstatning og et beløb for antal meter kabel eller rør. For kablet TDC 122 har TDC A/S endvidere opnået ret til at nedlægge flere kabler mod betaling af yderligere erstatning.

Da der således er betalt et vederlag for ledningernes ubetingede tilstedeværelsesret, og da deklARATIONERNE har et videre formål end blot at beskytte anlæggene på arealet – og i øvrigt af de grunde, der er anført af Taksationskommissionen for Nord- og Midtjylland – finder landsretten det bevist, at gæsteprincippet er fraveget for omhandlede ledningers vedkommende.

Herefter tages TDC A/S' frifindelsespåstand til følge."

U.2007.3009H - H.D. 4. september 2007 i sag 105/2005 (2 afd.)

Anlægsmyndighed kunne kræve, at ledningsejer i medfør af vejlovens gæsteprincip skulle betale for ledningsarbejde i vej i forbindelse med etablering af togstation.

I forbindelse med etablering af en togstation var der tvist om, hvorvidt Banestyrelsen, B, som anlægsmyndighed eller Københavns Energi, E, som ledningsejer skulle betale for forstærkende foranstaltninger omkring el-ledninger nedlagt i et kabeltracé i offentlig vej. For Højesteret gjorde E gældende bl.a., at B ikke var vejmyndighed og derfor ikke kunne gøre det såkaldte gæsteprincip i vejlovens § 106 gældende, og at udgifterne ikke var nødvendiggjort af vejformål og derfor ikke omfattet af vejlovens § 106. Højesteret fandt det ikke godtgjort, at der var indgået aftale om, at B skulle betale for udgifterne. Vejlovens § 106 bestemmer i overensstemmelse med det almindelige gæsteprincip, at arbejder på ledninger i eller over veje bekostes af ledningsejeren, medmindre andet særligt er bestemt, og at dette også - men ikke kun - gælder i tilfælde af nødvendig flytning af ledninger mv. i forbindelse med vejens regulering eller omlægning. Etableringen af den nye station indgik i et sammensat anlægsprojekt, som omfattede arbejder vedrørende både vej og bane, og det var forudsat i anlægsloven, at B skulle forestå gennemførelsen af anlægsprojektet. På denne baggrund kunne B som anlægsmyndighed påberåbe sig vejlovens § 106, og bestemmelsen fandt anvendelse på ledningsarbejder i veje udført i forbindelse med et sådant sammensat anlægsprojekt, selv om projektet ikke var begrundet i vejformål, og uanset hvilke dele af projektet der gjorde ledningsarbejderne nødvendige. E skulle derfor afholde udgifterne til ledningsarbejderne.

U.2006.1391H**»Gæsteprincippet« i vejlovens § 106 anvendt ved flytning af ledninger pga. støjafskærmning.**

Almindelige emner 1.2 - Veje og vand 1.1.

♦ I forbindelse med at der i 2001 blev etableret støjafskærmning langs en offentlig vej i kommunen K, var det nødvendigt at flytte nogle telekommunikationsledninger, der tilhørte TDC. K forlangte, at TDC som ledningsejer skulle afholde udgiften hertil i medfør af »gæsteprincippet« i vejlovens § 106, stk. 1. TDC krævede, at K skulle betale, hvad flytningen havde kostet. Højesteret fastslog, at TDC med K's tilladelse vederlagsfrit havde nedlagt ledningerne uden aftale om vilkårene derfor. Højesteret fandt ikke, at nedlæggelsen indebar, at K i øvrigt havde forpligtet sig i forhold til TDC. Efter ordlyden af vejlovens § 106, bestemmelsens baggrund, den vederlagsfri ledningsnedlæggelse og sammenhængen med vejlovens § 6 fandt Højesteret, at støjafskærmning ligger inden for de opgaver angående vejen, som kan varetages af vejmyndighederne. Heraf følger, at ledningsejerne i medfør af § 106 må afholde omkostningerne ved flytning af ledninger, som støjafskærmning gør nødvendig, og K blev derfor frifundet.

U.2019.464H

Prøvegravninger for at lokalisere elkabler var efter gæsteprincippet omfattet af ledningsejers betalingsforpligtelse

Det daværende Transport- og Bygningsministerium, M, havde truffet afgørelse om, at elselskabet, R, som ledningsejer skulle betale udgiften til prøvegravninger, som vejejer, kommunen, K, som led i et vejprojekt havde foretaget for at lokalisere R's elkabler. R indbragte afgørelsen for retten med påstand om ophævelse af afgørelsen. Højesteret udtalte, at der med den dagældende ledningsejerregisterlov ikke var gjort udtømmende op med en ledningsejers forpligtelse til at give oplysninger om sine ledningers placering til vejmyndigheden, og afgørelsen af, om R skulle betale for prøvegravningen måtte derfor afgøres efter gæsteprincippet i den dagældende vejlovs § 106, stk. 1. Højesteret udtalte herom, at gæsteprincippet indebar, at en ledningsejer er forpligtet til at oplyse om en mere præcis placering af sin ledning end den, der følger af den dagældende ledningsejerregisterlov, hvis det er nødvendigt for vejmyndigheden med henblik på en stillingtagen til, om vejprojektet nødvendiggør omlægning af ledningen, eller om projektet eventuelt med tilpasninger kan gennemføres uden omlægning af ledningen. Højesteret fandt herefter, at prøvegravninger med dette formål måtte anses for omfattet af betalingsforpligtelsen efter dagældende vejlovs gæsteprincip. Højesteret lagde til grund, at prøvegravningerne var nødvendige for K's vurdering af, om vejprojektet nødvendiggjorde omlægning af R's elkabler, eller om vejprojektet kunne gennemføres uden omlægning. Højesteret tiltrådte herefter M's afgørelse om, at R skulle betale for prøvegravningerne, og stadfæstede herved landsrettens dom.

U.2021.2010V

Frifindelse for tiden af ledningsejer, der ikke havde pligt til at fjerne en nedlagt spildevandsledning på en ejendom, da ledningen ikke var til hinder for den aktuelle benyttelse af ejendommen.

Sagsnummer: BS-31937/2020-VLR

Sagsnummer: BS-31937/2020-VLR

Domstol: V

Afgørelsesdato: 2021-02-19

K købte i 2006 en ejendom. I forbindelse med et kloaksepareringsprojekt i området i 2013 opdagede K en ledning, der var gravet ned, og som tilhørte et spildevandsselskab P. Ledningen, der forløb i hele grundens længde langs med huset uden for bygningen, var ikke længere i drift. K anlagde sag mod P med påstand om, at P skulle tilpligtes at fjerne den nedgravede kloakledning, subsidiært betale 135.000 kr. Der var enighed om, at ledningen var etableret på ejendommen med tilladelse fra en tidligere ejer af ejendommen. Da K ikke havde godtgjort, at P's forpligtelser i forhold til denne ejer gik videre end de pligter, der følger af gæsteprincippet, blev det lagt til grund, at ledningen var etableret på de vilkår, som følger af gæsteprincippet. Den tidligere ejer kunne derfor alene have krævet ledningen fjernet eller flyttet, hvis det var nødvendiggjort af ejerens ændrede benyttelse af ejendommen. Der var ikke tinglyst en deklaration om ledningens tilstedeværelse på ejendommen, og der var enighed om, at K i god tro om ledningens tilstedeværelse havde fået tinglyst adkomst til ejendommen, jf. tinglysningslovens § 1 og § 5. Ledningen blev ikke benyttet længere, og P ønskede ikke at håndhæve en ret til ledningen. Spørgsmålet var, om K's erhvervelse af ejendommen under de anførte omstændigheder betød, at P's forpligtelse efter gæsteprincippet var ændret, således at P skulle fjerne ledningen, selv om det ikke var nødvendiggjort af K's ændrede benyttelse af ejendommen. Som anført af Højesteret i U 2009.2978 indtræder en erhverver af fast ejendom som udgangspunkt i overdragerens rettigheder og forpligtelser vedrørende ejendommen. Når ledningsejerens benyttelse af ledningen som i dette tilfælde var reguleret af gæsteprincippet, hvorefter ledningen ikke må begrænse arealejerens konkrete råden over ejendommen, fandt landsretten, at K's erhvervelse af ejendommen under de anførte omstændigheder ikke førte til en ændring af P's pligter efter gæsteprincippet. Da ledningen ikke var til hinder for K's aktuelle benyttelse af ejendommen, og da P havde tilbudt at fylde ledningen op med beton, hvilket en skønsmand havde oplyst var den sædvanlige procedure, når en spildevandsledning tages ud af drift, havde P ikke pligt til at fjerne ledningen. P blev derfor frifundet for tiden.

L 2014-12-27 nr 1520**Offentlige veje m.v.****§ 74**

Den, der planlægger at ansøge om tilladelse til at foretage forandringer, herunder opgravning m.v., på en offentlig vejs areal, jf. § 73, stk. 1-4, skal så tidligt som muligt drøfte det planlagte arbejde med andre graveaktører med henblik på at undersøge, om flere gravearbejder kan koordineres.

Stk. 2.

En graveaktør eller vejmyndighed skal efter anmodning oplyse om de grave- eller anlægsarbejder efter § 73, der enten er udstedt tilladelse til, som afventer tilladelse, eller som der inden for de næste 6 måneder forventes indgivet en første ansøgning om tilladelse til.

Stk. 3.

Overholder en graveaktør eller vejmyndighed ikke koordineringsforpligtelsen, jf. stk. 1, og oplysningsforpligtelsen, jf. stk. 2, skal den pågældende dække de dokumenterede tab eller meromkostninger, som vejmyndigheden eller andre graveaktører lider som følge af den manglende koordinering.

Stk. 4.

Transportministeren fastsætter nærmere regler om de oplysninger, der skal gives efter stk. 2, om koordinering af gravearbejder efter stk. 1, om offentliggørelse af oplysninger om planlagte arbejder og tilladelser m.v., og om fordeling af udgifterne til gravearbejder, erstatning m.v., i forbindelse med at flere graveaktører har udnyttet samme opgravning af vejarealet.

L 2014-12-27 nr 1520**Offentlige veje m.v.****§ 76**

Vejmyndigheden kan lade tilladelser efter § 73, stk. 1-4, være betinget af vilkår, jf. stk. 2.

Stk. 2.

Der kan bl.a. fastsættes vilkår om:

- 1) Længde og bredde på åbne grave.
- 2) Frist for gennemførelse af det tilladte gravearbejde.
- 3) Tidspunkter for arbejdets udførelse.
- 4) Vejafmærkning, hensyn til vejens naboer og miljømæssige hensyn.
- 5) At indehaveren af en tilladelse skal tåle, at andre får tilladelse til at udnytte samme opgravning til at udføre egne arbejder i eller over vejarealet inden for det i tilladelsen fastsatte tidsrum.
Vejmyndigheden kan i den forbindelse fastsætte nye vilkår for det samlede arbejde, herunder om fordeling af graveudgifterne.
- 6) Bod ved forsinkelser.

Stk. 3.

Overholdes tilladelsen eller vilkårene ikke, kan vejmyndigheden meddele påbud om lovliggørelse af forholdet. Hvis vejmyndighedens påbud og vilkår efter denne bestemmelse ikke efterkommes inden for en af vejmyndigheden fastsat frist, kan vejmyndigheden lade arbejdet udføre for graveaktørens regning eller forlænge fristen.

Stk. 4.

Indtil 2 år efter at vejmyndigheden har udført vedligeholdelsesarbejde på en offentlig vej, kan vejmyndigheden betinge en gravetilladelse af, at den, der modtager tilladelsen, dækker ethvert tab, som påføres vejmyndigheden som følge af gravearbejdet. Dette kræver dog, at vejmyndigheden senest 6 måneder før igangsættelse af vedligeholdelsesarbejdet har offentliggjort dette, og at vejmyndigheden har afholdt et møde før igangsættelsen med graveaktører, der har anmodet herom, med henblik på at undersøge mulighederne for at koordinere vedligeholdelsesarbejdet med andre planer vedrørende den pågældende vejstrækning.

Stk. 5.

Transportministeren fastsætter nærmere regler om fastlæggelse af bod ved forsinkelser, jf. stk. 2, nr. 6.

L 2014-12-27 nr 1520**Offentlige veje m.v.****§ 79**

I forbindelse med en vejmyndigheds arbejder efter § 77, der iværksættes af vejmyndigheden inden for rammerne af de formål, som vejmyndigheden kan varetage, skal vejmyndigheden tage hensyn til ledninger i eller over vejarealet.

Stk. 2.

Vejmyndigheden skal så tidligt som muligt drøfte et planlagt arbejde med ledningsejeren med henblik på at undersøge, hvordan arbejdet kan tilrettelægges på den mest hensigtsmæssige måde for vejmyndigheden og ledningsejeren.

Stk. 3.

Opnås der ikke enighed mellem vejmyndigheden og ledningsejeren, kan vejmyndigheden efter at have meddelt ledningsejeren, at det planlagte arbejde påbegyndes, gennemføre arbejdet og kræve nærmere bestemte ledningsarbejder udført af ledningsejeren.

Stk. 4.

Vejdirektoratet kan i særlige tilfælde lade de ledningsarbejder, der er nævnt i stk. 3, udføre for ledningsejerens regning. Vejdirektoratet kan i dette tilfælde opkræve et administrationstillæg efter § 30.

Stk. 5.

Tvister om betaling for arbejder på eller af hensyn til ledninger kan indbringes for transportministeren efter § 133, stk. 2 og 3 .

Udskrift af forhandlingsprotokollen

for ekspropriationskommissionen

vedrørende jernbaneanlæg på Øerne

Elektrificering af jernbanestrækningen Køge Nord – Næstved

Køge Kommune

25. hæfte

Protokolliførsel den 29. august 2016.

Mandag den 29. august 2016 lod Kommissarius protokollen, som førtes af *specialkonsulent* i tilføje følgende kendelse i en sag behandlet på møde den 14. april 2016 vedrørende udestående spørgsmål om betaling for ledningsomlægning i anledning af Elektrificering af jernbanestrækningen Køge Nord – Næstved i Køge Kommune.

Ved mødet den 14. april 2016 blev det aftalt, at parterne skulle have tilsendt et skriftligt erstatningsforslag. Der henvises til forhandlingsprotokollens 24. hæfte s. 295.

Ledningsejerne har ved mail af 24. august 2016 oplyst, ikke at kunne tilslutte sig det tilsendte erstatningsforslag af 16. august 2016.

Der udsiges derfor følgende

Kendelse

Baggrunden for sagen

Som led i elektrificeringen af jernbanestrækningen Køge Nord – Næstved etableres en ny bro ved Søllerupvej/Bjergvej. Etableringen af den nye bro og ændring af tilkørselsforhold indebærer, at det er nødvendigt at udføre ledningsomlægninger i området, hvor broen etableres. Det har ikke været muligt for Banedanmark at indgå aftale med berørte ledningsejere om refusion af de udgifter som Banedanmark har afholdt til etablering af et fælles ledningstrace til ledningsomlægninger i forbindelse med etablering af ny bro ved Søllerupvej/Bjergvej. Uenigheden vedrører hvilke og størrelsen af de udgifter som Banedanmark har afholdt til etablering af et fælles ledningstrace for omlægning af ledninger tilhørende oven-

nævnte ledningsejere, som ledningsejerne skal bære og dermed refundere.

Sagen vedrører omlægning af ledninger tilhørende følgende ledningsejere:

SEAS-NVE

TDC

HMN

Fibia

Køge Vand / Køge Afløb

(de fem ovennævnte ledningsejere benævnes samlet ledningsejerne)

Det spørgsmål, der ønskes behandlet under sagen, vedrører refusion af de udgifter, som Banedanmark har afholdt til etablering af et fælles ledningstrace til ledningsomlægninger i forbindelse med etablering af ny bro ved Søllerupvej/Bjergvej.

For så vidt angår det på mødet den 14. april 2016 passerede, henvises til forhandlingsprotokollen 24. hæfte, hvor sagen er beskrevet og parterne har redegjort for deres påstande og synspunkter.

Kommissionens kompetence

I ledningsejernes indlæg af 8. april 2016 gøres gældende, at kommissionen ikke er kompetent til at afgøre det, i denne sag, foreliggende spørgsmål.

Gæsteprincippet – Fortolkning af den på ekspropriationstidspunktet gældende lov om offentlige vej § 106

Parterne er enige om, at den udfyldende regel "gæsteprincippet", som denne finder udtryk i den på ekspropriationstidspunktet gældende lov om offentlige

29.08.2016

1/14

veje § 106, jf. elektrificeringslovens § 14, er gældende. Herefter må ledningsejerne bekoste ledningsarbejder, der er nødvendiggjort af arealejerens ændrede benyttelse af det areal, hvor ledningen er anbragt.

"ledningsarbejder"

Som "ledningsarbejder" regner Banedanmark de i "Materialesamling – Køge N – Næstved - Ledningsomlægninger ved Søllerupvej-Bjergvej" vedlagte bilag 3 til udførelses- og refusionsaftalen angivne poster.

Disse poster lyder:

1. Projekt- og byggeledelse for
2. planlægning og udførelse" 47.069,17 kr.
3. Rådgiverydelser forbundet med projektering af ledningstrace, herunder projektledelse, udarbejdelse af ledningsplaner, inkl. tværsnit, tilsyn med udførelse samt deltagelse i planlægningsmøder 85.000,00 kr.
4. Entreprenørydelser til udførelse af ekstraarbejde, jf. bilag 3.1 256.760,00 kr.
- Banedanmarks samlede udgifter 432.279,20 kr.
5. Fradrag i henhold til aftalesedel nr. 101 (M.J. Eriksson a/s), jf. bilag 3.1 -50.000,00 kr.
- I alt 382.279,20 kr.

Heroverfor indvender ledningsejerne, at det følger af gæsteprincippet og bemærkningerne til elektrificeringslovens § 14 at ledningsejerne alene skal afholde rene omkostninger til ledningsarbejderne forbundet med selve flytningen af ledningerne. Endvidere indvender ledningsejerne, at de opgjorte poster og udgifter foruden at være "ledningsarbejder" fremmede overstiger sædvanlige udgifter ved en ledningsomlægning som den af Banedanmark foretagne, ledningsejerne uforskyldt.

Ledningsejerne anerkender derfor alene at skulle betale for almindelige udgifter til gravning af rørgraven. Jf. skrivelse fra Lett Advokater af 8. april 2016 vurderer ledningsejerne, at denne udgift burde udgøre 77.500,00 kr.

Banedanmark anerkender ikke ledningsejernes synspunkt om, at disse ifølge gæsteprincippet alene skal betale omkostninger til selve flytningen af ledningerne og til ledningsgraven.

Anlægsarbejdet havde et sådant omfang, at en professionel og forsvarlig udførelse krævede planlægning, projektering samt projekt- og byggeledelse. Ledningsejerne ville have afholdt udgifter hertil, hvis

de selv havde forestået ledningsomlægningen, sådan som de skal efter gæsteprincippet.

Uenigheden om betalingsspørgsmålet og den meget sene afklaring af, hvordan ledningsomlægningen praktisk skulle gennemføres, nødvendiggjorde at der blev udarbejdet en udførelses- og refusionsaftale, der dokumenterer det udførte arbejde og den foreliggende uenighed. Efter Banedanmarks opfattelse er det ledningsejernes forhold, der førte til den sene afklaring, hvorfor ledningsejerne også må bære omkostningerne ved det arbejde, der følger heraf.

Hvis omkostningerne er højere end sædvanligt, skyldes det, at arbejdet er udført under stort tidspres, og at mange ledninger skulle ligge i samme trace, hvilket nødvendiggjorde, at vejen måtte laves etapevis i stedet for hele vejen på engang. Dette besværliggjorde anlægsprocessen, der dermed blev dyrere.

Tidspresset skyldtes ledningsejernes tilbageholdenhed med at angive ønskede løsninger. Ledningsejernes tabsbegrænsningspligt medfører, at ledningsejerne må bære meromkostningerne herved.

Kommissionen

Om kommissionens kompetence til at behandle det foreliggende skal kommissionen bemærke, at det følger af elektrificeringsloven § 13, stk. 1, at Transportministeren er bemyndiget til ved ekspropriation at erhverve de arealer og ejendomme m.v., der er nødvendige for gennemførelsen af elektrificeringen af jernbanestrækningen ved ekspropriation. Ekspropriation sker efter ekspropriationsprocesloven, jf. elektrificeringsloven § 13, stk. 3 og dermed ledet af kommissarierne og kommissionen, jf. ekspropriationsprocesloven §§ 4 og 5. Kommissionen er til det omhandlende projekt, Elektrificeringen af jernbanestrækningen Køge Nord – Næstved, bemyndiget af Transportministeriet til at besigtige og ekspropriere, jf. brev af 26. november 2014.

Ved besigtigelses- og ekspropriationsforretningen godkendte kommissionen anlægget, også den del, der vedrører broen over Søllerupvej/Bjergvej, herunder broens udformning og vejprofilens ændring. Dette fremgår af 1. hæfte, s. 2 og 13. De ledningsomlægninger/flytninger under broen m.v., der måtte være nødvendige for gennemførelsen af anlægget, er således godkendt som del af ledningsprotokollen og dermed del af det projekt, som kommissionen har godkendt.

Endvidere har kommissionen tidligere og uanfægtet anset sig for kompetente i lignende sager. Heriblandt

kan nævnes forhandlingsprotokollens 137. hæfte vedrørende anlæg i henhold til Lov om en Cityring, samt forhandlingsprotokollens 31. hæfte vedrørende Udbygning af Jernbanen mellem Lejre og Vipperød.

Kommissionen finder på baggrund af anlægsloven, ekspropriationsprocesloven, bemyndigelsen og retspraksis, at kommissionen har kompetence til at behandle naboretssager, og sager, hvor der er uenighed om, hvorvidt der er foretaget et ekspropriationslignende indgreb, når disse sager direkte udspringer af anlæggets etablering, hvortil der er eksproprieret, og (mindst) én af parterne ønsker sagen forelagt for kommissionen.

Kommissionen vil herefter forholde sig til ledningsomlægningen.

Kommissionen tilslutter sig parternes synspunkt, at spørgsmålet skal behandles efter den på ekspropriationstidspunktet gældende vejlovs § 106, stk. 1. Efter denne finder kommissionen at kunne bestemme at ledningsomlægningerne helt eller delvis skal bekostes af ledningsejeren. Heri forudsættes kompetence til at definere hvilke og størrelsen af de omkostninger ledningsejerne, henholdsvis anlægsmyndigheden skal bære

Kommissionen finder ifølge det i 2011-vejloven § 106, stk. 1 indeholdte gæstprincip, således som dette må fortolkes ud fra bemærkningerne til elektrificeringslovens § 14 og i praksis, at ledningsejerne skal betale flytningen af ledningen. Kommissionen finder at "flytningen af ledningen" foruden udgifterne til det faktiske gravearbejde indebærer de herfor forudsatte udgifter til projektering af ledningstraceet.

Den Banedanmark påhvilende koordinerings- og loyalitetspligt til at orientere og optage forhandling med vedkommende ledningsejere, defineres i omfang ved de forhold der gør sig gældende for den pågældende ledningsomlægning. Kommissionen bemærker ud fra parternes sagsfremstilling, spunsnotatet og ledningsejernes bemærkninger hertil, at ledningsomlægningen i den konkrete sag og på det konkrete brosted har været udfordret af de særlige forhold der gjorde sig gældende her, navnlig antallet af aktører og udfordringer med i tide at finde plads til et passende ledningstrace. Sådanne forhold finder kommissionen må udvide koordinerings- og loyalitetsforpligtelsen således, at Banedanmark som anført i cirkulære nr. 132 af 6. december 1985 om lov om offentlige veje, punkt 55 i videst muligt omfang kan tage hensyn til ledningsejernes interesser.

Kommissionen finder, givet ved de særlige forhold på dette særlige brosted, at Banedanmark ikke i tilstrækkelig grad har iagttaget den Banedanmark påhvilende koordinerings- og loyalitetsforpligtelse. Dette har betydet, at de ledningsejerne påhvilende udgifter til flytningen af ledningen, herunder til faktisk gravearbejde og herfor forudsatte udgifter til projektering af ledningstraceet er fordyret. Dette finder kommissionen ikke kan komme ledningsejerne til skade, hvorfor kommissionen skønsmæssigt fastsætter de ledningsejerne påhvilende udgifter til en sædvanlig udgift for en ledningsomlægning som den foreliggende.

Kommissionen finder således, at de af Banedanmark afholdte udgifter til "Projekt- og byggeledelse for planlægning og udførelse" samt til udarbejdelse af "Udførelses- og Refusionsaftale" ikke skal pålægges ledningsejerne. Kommissionen finder endvidere, at de entreprenørydelser, som kan pålægges ledningsejerne skal reduceres til 150.000 kr.

Kommissionen skal endvidere fastsætte et beløb i godtgørelse for sagkyndig bistand til ledningsejernes advokater.

Sagen afgøres herefter således:

Refusion af afholdt udgift til rådgiverydelser forbundet med projektering af ledningstrace:	85.000 kr.
Refusion af del af afholdt udgift til entreprenørydelser	<u>150.000 kr.</u>
I alt	<u>235.000 kr.</u>

Beløbet indbetales til Banedanmark i henhold til den af Banedanmark udarbejdede fordelingsnøgle bilag 4 "Udregning af fordelingsnøgle til fordeling af fællesudgifterne mellem Ledningsejerne". Banedanmark udsteder faktura på beløbene.

I godtgørelse for sagkyndig bistand fastsættes et beløb på samlet (inkl. moms): 40.000 kr.

Da diskontoen på ekspropriationstidspunktet den 14. april 2016 var 0 % forrentes erstatningen ikke, jf. ekspropriationsproceslovens § 22.

Denne afgørelse er truffet i henhold til §§ 17 og 29 i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom (lovbekendtgørelse nr. 1161 af 20. november 2008).

29.08.2016

306

Således passeret.

Helle S. Andersen

Højesterets kendelse af 4.5.2021

Forbud mod at afbryde leveringen af strøm mv. fra fællesledninger, der løb gennem en ejendom og forsynede en række naboejendomme. Gæsteprincippet gjaldt ikke.

A overtog i 1997 en ejendom, hvori der i en trappeopgang synligt løb ledninger, der forsynede en række naboejendomme med strøm samt tv- og internetsignal. A ønskede som led i en renovering at flytte ledningerne til en anden placering og rettede henvendelse til Grundejerforeningen X, som A selv var medlem af, med henblik på at få ledningerne flyttet. X henviste imidlertid til, at A selv måtte afholde udgiften til flytning af ledningerne. På baggrund af uenigheden om, hvem der skulle betale for flytning af ledningerne, lukkede A i to perioder for leveringen af strøm mv. til de ejendomme, der blev forsynet gennem ledningerne. Landsretten pålagde A at genetablere leveringen af strøm og tv og internetsignal og forbød mod en sikkerhedsstillelse på 25.000 kr. A at afbryde leveringen, jf. retsplejelovens § § 413-415.

Højesteret fandt, at ledningerne i overensstemmelse med vedtægterne for X måtte antages at være udført i fælles interesse for medlemmerne af X, herunder A. Det måtte formodes, at ledningerne oprindeligt var anbragt med indforståelse fra den daværende ejer af ejendommen, og det var sandsynliggjort, at A var bekendt med ledningsføringen gennem hans ejendom til naboejendommene, da han overtog ejendommen. På den baggrund fandt Højesteret det sandsynliggjort, at A alene kunne kræve ledningerne omlagt, hvis de fortsat kunne forsyne naboejendommene, og hvis A selv afholdt udgifterne forbundet hermed. Højesteret fandt i den forbindelse, at gæsteprincippet ikke gjaldt i den foreliggende situation, hvor der var tale om fælles ledninger. Da afbrydelse af leveringen af strøm mv. gennem ledningerne på As ejendom var i strid med X's ret, jf. retsplejelovens § 413, nr. 1, og da lovens § 414 ikke var til hinder herfor, stadfæstede Højesteret landsrettens kendelse.

Lovbekendtgørelse 2020-01-23 nr. 55

om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret

① Lovteksten er konsolideret af Karnov den **2020-01-01**, som er ikrafttrædelsesdato for den seneste ændring.

Fremtidige lovændringer: [L 2017-12-26 nr. 1674](#)

Kap. 1. Lovens formål

§ 1

Loven har til formål gennem etablering af Ledningsejerregistret at reducere antallet af skader på ledninger nedgravet i jord eller nedgravet i eller anbragt på havbunden inden for det danske søterritorium med henblik på at

- 1) lette graveaktørers og andres undersøgelser forud for gravearbejder i jorden eller i havbunden inden for det danske søterritorium,
- 2) lette ledningsejeres udlevering af ledningsoplysninger til brug for undersøgelser forud for gravearbejder og til gravearbejder
- 3) mindske gener for samfundet og lette graveaktørers gravearbejder,
- 4) reducere de samlede omkostninger som følge af skader og
- 5) bidrage til en forbedret forsyningssikkerhed.

§ 2

Erhvervsministeren fører et register over ejere af ledninger, der er nedgravet i jord eller nedgravet i eller anbragt på havbunden inden for det danske søterritorium. Registrets formål er at stille oplysninger til rådighed for myndigheder, virksomheder og privatpersoner om, hvem der ejer ledninger nedgravet i jord eller nedgravet i eller anbragt på havbunden inden for det danske søterritorium, og at modtage og sammenstille ledningsoplysninger fra ledningsejere og gøre de sammenstillede ledningsoplysninger tilgængelige for graveaktører. Endvidere er det Ledningsejerregistrets formål at udstille oplysninger til brug for samføring og koordinering af gravearbejder.

Kap. 2. Lovens anvendelsesområde og definitioner

§ 3

Loven gælder for ejere af ledninger nedgravet i jord og for ejere af ledninger nedgravet i eller anbragt på havbunden inden for det danske søterritorium, jf. dog stk. 2-4 samt § 4, såfremt ledningen

- 1) indgår i et kollektivt net, jf. § 5, nr. 1,
- 2) er en offentlig myndigheds ledning, som helt eller delvis er beliggende i offentlige vejarealer eller privat fællesvej,
- 3) er et føringsrør, jf. § 5, nr. 9,
- 4) er en vejafvandingsledning, som er ejet af en offentlig myndighed eller et forsyningsselskab,
- 5) fungerer som stikledning, herunder fælles stikledning, eller ledning, der afleder spildevand eller kølevand m.m. til et vandløb, til en sø eller til et havområde, eller
- 6) giver slutbrugeren adgang til digital infrastruktur, jf. § 5, nr. 4 .

Stk. 2. Som ledninger i henhold til stk. 1 medregnes ikke drænledninger.

Stk. 3. Som ledninger i henhold til stk. 1 medregnes alene de dele af stikledninger, som ejes af forsynings- og distributionsselskaber.

Stk. 4. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte regler om, at ikkealmene vandforsyninger, hvis ledninger indgår i et kollektivt net, jf. stk. 1, nr. 1, og brugerdrevne antenneanlæg, der leverer adgang til digital infrastruktur til slutbrugere, jf. stk. 1, nr. 6, kan undtages fra lovens anvendelsesområde, hvis de opfylder nærmere fastsatte betingelser.

§ 4

Ledninger ejet af forsvaret og ledninger beliggende på ejendomme, som forsvaret har rådighed over, er ikke omfattet af loven, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Erhvervsministeren kan efter forhandling med forsvarsministeren fastsætte særlige regler for ledninger ejet af forsvaret og for registrering af ledningsejeroplysninger om ledninger og ejendomme, som Forsvarsministeriet har rådighed over.

Stk. 3. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte regler for registrering af ledningsejeroplysninger om ledninger, som ministeriet har rådighed over, når der knytter sig offentlige beskyttelseshensyn til ledningen

Stk. 4. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan efter forhandling med kommuner og regioner fastsætte regler for registrering af ledningsejeroplysninger om ledninger, som de har rådighed over, når der knytter sig offentlige beskyttelseshensyn til ledningen.

Stk. 5. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan efter forhandling med myndigheder, selskaber og virksomheder omfattet af [jernbaneloven](#) fastsætte regler for myndighedernes, selskabernes og virksomhedernes besvarelse af henvendelser om ledninger, som de har rådighed over.

§ 5

I denne lov forstås ved:

- 1) Kollektivt net: Indvindings-, transmissions- og distributionsnet bestående af ledninger nedgravet i jord eller nedgravet i eller anbragt på havbunden, for hvilke der for nettet som helhed gælder offentligretlige regler.
- 2) Ledning: Kabler og rør nedgravet i jord eller nedgravet i eller anbragt på havbunden, som har til formål at transportere kommunikation, data, signaler eller energi af enhver art samt faste, flydende eller luftformige stoffer af enhver art. Til ledninger regnes de dele af ledningsanlæg, som er betydelige komponenter.

- 3) Stikledning: En ledning, som slutter en eller flere forbrugere til et kollektivt net.
- 4) Digital infrastruktur: Privatejet infrastruktur, der leverer højhastighedsnet til elektronisk kommunikation til slutbrugere.
- 5) Interesseområde: Et geografisk afgrænset område, som omfatter den pågældende ledningsejers ledninger, som er nedgravet i jord eller nedgravet i eller anbragt på havbunden, fastlagt i en afstand af mindst 1 m fra ledningen på begge sider af denne. Overstiger usikkerheden for en lednings placering 1 m, skal den større usikkerhed tillægges interesseområdet på begge sider af ledningen.
- 6) Ledningsejer: Den, der ejer en ledning omfattet af nr. 2.
- 7) Graveaktør: Enhver, der erhvervsmæssigt udfører gravearbejder eller indhenter ledningsoplysninger til brug for planlægning af gravearbejder.
- 8) Graveområdet: Det område, der påtænkes gravet inden for.
- 9) Føringsrør: Rør, hvori der kan føres en eller flere ledninger.

Kap. 3. Indberetningspligt og pligt til at forespørge i Ledningsejerregistret m.v.

§ 6

Enhver ledningsejer, som er omfattet af loven, har pligt til at indberette de i § 7, stk. 1, nævnte oplysninger til ledningsejerregistret.

Stk. 2. En ejer af et kollektivt net skal tillige indberette oplysninger om de tilhørende stikledninger, såfremt disse ejes af nettets ejer.

Stk. 3. Erhvervsministeren kan fastsætte nærmere regler om, i hvilket omfang andre ledningsejere end de i stk. 1 nævnte kan få adgang til at indberette oplysninger til registret.

§ 7

Der skal til Ledningsejerregistret indberettes oplysninger om

- 1) ledningsejerens navn og eventuelt cvr-nummer,
- 2) ledningsejerens adresse, elektroniske postadresse og telefonnummer ,
- 3) ledningsejerens interesseområde , jf. § 5, nr. 5, samt
- 4) forsyningens art.

Stk. 2. Såfremt der sker ændringer i de faktiske forhold eller konstateres fejl i en indberettet oplysning, har den pågældende ledningsejer pligt til at foretage en ny indberetning, således at registrets oplysninger er korrekte.

Stk. 3. Erhvervsministeren fastsætter nærmere regler om indberetningens omfang og form, herunder om, hvorledes ledningsejeren kan kontrollere og attestere eller om nødvendigt berigtige registrets oplysninger. Erhvervsministeren fastsætter i forbindelse med registrets etablering frister for rettidig indberetning af oplysninger for de i § 6, stk. 1, nævnte ledningsejere.

§ 8

Modtager en ledningsejer en forespørgsel om ledningsoplysninger på en hverdag mellem kl. 7 og 16, skal ledningsejeren, snarest muligt og inden for 2 timer efter at forespørgslen er modtaget, udlevere de nødvendige ledningsoplysninger til Ledningsejerregistret. 2-timersfristen løber mellem kl. 7 og 16 på hverdage. Modtages forespørgslen uden for dette tidsrum, skal ledningsejeren udlevere de nødvendige ledningsoplysninger snarest muligt og senest kl. 9 den næstkommende hverdag.

Stk. 2. Udtager en ledningsejer en forespørgsel til manuel behandling, fordi forespørgslen kræver særlig behandling, skal de nødvendige ledningsoplysninger udleveres til Ledningsejerregistret, snarest muligt og inden for 2 hverdage efter at forespørgslen er modtaget.

Stk. 3. En ledningsejer kan i stedet for at udlevere de nødvendige ledningsoplysninger eller som supplement til disse meddele graveaktøren, at ledningen skal påvises på stedet.

Stk. 4. De nødvendige ledningsoplysninger skal have et indhold og en kvalitet, så de er umiddelbart anvendelige ved gravearbejdet.

Stk. 5. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte regler om, hvilke oplysninger der skal udleveres som en del af de nødvendige ledningsoplysninger, herunder oplysninger om forsyningsart, antal ledninger eller traceer i graveområdet, ledningers eller traceers placering i graveområdet og ledningers fareklasse. Ministeren kan endvidere fastsætte regler om, at en ledningsejer, for så vidt angår ledninger, der er nedgravet i jorden eller nedgravet i eller anbragt på havbunden inden for det danske søterritorium inden den 1. juli 2023, alene skal opfylde kravene til nødvendige ledningsoplysninger, hvis ledningsejeren har disse oplysninger.

Stk. 6. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte regler om ledningsejeres udlevering af ledningsoplysninger, herunder at ledningsoplysningerne skal udleveres i et bestemt digitalt format, og at udlevering af ledningsoplysninger til Ledningsejerregistret skal foregå via Ledningsejerregistrets webservice.

§ 9

Graveaktøren skal indhente oplysninger fra Ledningsejerregistret om, hvilke ledninger der findes i hele graveområdet. Når Ledningsejerregistret har modtaget ledningsoplysninger fra ledningsejerne, jf. § 8, stk. 1, gøres disse straks tilgængelige for graveaktøren. De nødvendige ledningsoplysninger skal være indhentet, inden gravearbejdet påbegyndes. Gravearbejdet skal tilrettelægges og udføres under hensyntagen til de modtagne ledningsoplysninger. De modtagne ledningsoplysninger skal være tilgængelige på graveområdet, når der graves.

Stk. 2. Har ledningsejeren meddelt, at ledningen skal påvises efter § 8, stk. 3, må gravearbejdet ikke påbegyndes, før påvisningen har fundet sted.

Stk. 3. Kan graveaktøren ikke finde ledningerne der, hvor ledningerne skulle være nedgravet i jorden ifølge de modtagne ledningsoplysninger, kan graveaktøren anmode ledningsejeren om påvisning. Påvisning skal finde sted inden for rimelig tid. Ligger ledningerne i det væsentlige, som det fremgår af ledningsoplysningerne, afholder graveaktøren udgifterne til påvisningen.

Stk. 4. Graveaktøren kan i Ledningsejerregistret gensende den oprindelige graveforespørgsel inden for et halvt år fra graveforespørgslens oprettelsesdato, og inden graveperioden udløber, uden yderligere beregning.

Stk. 5. Erhvervsministeren kan fastsætte regler om fritagelse for forespørgselspligten i henhold til stk. 1.

Stk. 6. Enhver, der graver på arealer uden for veje, der ejes af graveaktøren selv, er fritaget for at forespørge i ledningsejerregistret, når denne som ejer i forvejen har kendskab til ledningernes placering.

Stk. 7. Virksomheder eller privatpersoner kan foretage den i stk. 1 nævnte forespørgsel i forbindelse med et gravearbejde eller til brug i ethvert andet lovligt øjemed.

Stk. 8. Enhver, der til brug for et gravearbejde forespørger på ledningsejerregistret, jf. stk. 1, skal forud for forespørgslen identificere sig og give oplysninger om gravearbejdet, herunder om den påtænkte geografiske udstrækning og graveperiode. Erhvervsministeren fastsætter nærmere regler herom.

Stk. 9. Enhver, der forespørger på ledningsejerregistret, modtager kvittering for forespørgslen.

Stk. 10. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan efter forhandling med transportministeren fastsætte regler om forespørgselspligten i forbindelse med uopsætteligt gravearbejde.

Stk. 11. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte regler om, at ledningsoplysningerne skal være tilgængelige på graveområdet digitalt.

§ 9 a

Klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte regler om indberetning af fejl i ledningernes placering i forhold til udleverede ledningsoplysninger, og hvordan indberetningen skal foregå. Ministeren kan fastsætte en bagatelgrænse for, hvornår indberetning skal foretages.

§ 9 b

Klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte regler om indberetning af graveskader. Ministeren kan endvidere etablere et indberetningssystem, hvor graveskader kan indberettes.

Kap. 3 a. Koordinering af gravearbejder og samføring

§ 9 c

Klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte regler om, hvordan annoncering af et gravearbejde eller forespørgsel til brug for koordinering af gravearbejder skal foregå.

§ 9 d

Klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte regler om, hvordan indberetning af føringsrør til brug for samføring skal foregå. Ministeren kan endvidere fastsætte regler om, at en ledningsejer kan udlevere oplysninger om føringsrør gennem Ledningsejerregistret, herunder hvilke oplysninger ledningsejeren skal udlevere.

Kap. 3 b. Sammenstilling og videreformidling af ledningsoplysninger

§ 9 e

Ledningsejerregistret modtager og sammenstiller ledningsoplysningerne fra ledningsejerne og gør de sammenstillede ledningsoplysninger tilgængelige for graveaktører og andre brugere.

Stk. 2. Ledningsejerregistret kan ikke gøres erstatningsansvarlig for fejl i de ledningsoplysninger, som sendes til Ledningsejerregistret. Ledningsejerregistret kan dog gøres erstatningsansvarlig for fejl i sammenstillingen af ledningsoplysninger efter dansk rets almindelige erstatningsretlige regler.

Stk. 3. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte nærmere regler om, hvordan Ledningsejerregistret skal gøre de sammenstillede ledningsoplysninger tilgængelige.

Kap. 3 c. Udstilling af graveforespørgsler

§ 9 f

Klima-, energi- og forsyningsministeren kan udstille graveforespørgsler på Ledningsejerregistrets hjemmeside og webservice.

Stk. 2. Graveforespørgslen slettes 10 år efter graveperiodens ophør, medmindre særlige forhold gør sig gældende.

Stk. 3. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte nærmere regler om, hvornår særlige forhold gør sig gældende, og om, hvor lang tid en graveforespørgsel kan være offentligt tilgængelig.

Stk. 4. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan beslutte, at en graveforespørgsel skal anonymiseres, hvis særlige forhold taler for dette.

Kap. 4. Administrative regler, gebyrer, sekretariatsbetjening m.v.

§ 10

Erhvervsministeren fører tilsyn med registret og fastsætter de nærmere regler om

- 1) brugen af registret, herunder om vilkårene for adgang til registret,
- 2) registrets ydelser over for brugerne,
- 3) videregivelsen af registrets oplysninger til andre end de i § 9, stk. 1 og 7, nævnte brugere samt oplysningernes anvendelse, opbevaring og sletning og
- 4) de formater, som gælder for de oplysninger, som videregives fra registret.

Stk. 2. Erhvervsministeren er dataansvarlig myndighed.

§ 10 a

Erhvervsministeren kan fastsætte regler om, at ministeren, den, ministeren bemyndiger hertil, eller sekretariatet, jf. § 13, kan udstede dokumenter efter denne lov uden underskrift, med maskinelt eller på tilsvarende måde gengivet underskrift eller under anvendelse af en teknik, der sikrer entydig identifikation af den, som har udstedt dokumentet. Sådanne dokumenter sidestilles med dokumenter med personlig underskrift.

Stk. 2. Erhvervsministeren kan fastsætte regler om, at dokumenter, der udelukkende er udstedt på grundlag af elektronisk databehandling, kan udstedes alene med angivelse af ministeren, den, ministeren har bemyndiget til at udstede sådanne dokumenter, eller sekretariatet, jf. § 13, som afsender.

Stk. 3. En digital meddelelse anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for adressaten for meddelelsen.

§ 11

Erhvervsministeren kan fastsætte regler om betaling for brugernes adgang til registret, herunder til dækning af omkostningerne ved registrets administration, drift og vedligeholdelse, udvikling og videreudvikling samt tilsyn i forbindelse med loven. Der kan herunder fastsættes regler om, at omkostningerne ved registrets administration, drift og vedligeholdelse betales af brancheorganisationer m.v. Betaling kan opkræves forud.

Stk. 2. Erhvervsministeren kan fastsætte regler om, at fakturering for brug af registret skal ske digitalt.

Stk. 3. Der kan opkræves rykkergebyr efter [renteloven](#).

§ 12

Erhvervsministeren kan fastsætte nærmere regler om betaling for ydelser, som brugerne rekvirerer i forbindelse med sekretariatsbistand fra det i § 13 nævnte sekretariat til indberetning af de i § 7, stk. 1, nævnte oplysninger, herunder om, at fakturering skal ske digitalt.

§ 13

Der knyttes et sekretariat til ledningsejerregistret med henblik på at varetage den daglige administration m.v.

Stk. 2. Erhvervsministeren kan bestemme, at det helt eller delvis overlades til en privat virksomhed at fungere som sekretariat for ledningsejerregistret, herunder varetage driftsopgaver. Erhvervsministeren indgår de nødvendige aftaler herom.

Stk. 3. Henlægger erhvervsministeren sine beføjelser efter denne lov til en styrelse under Erhvervsministeriet, kan ministeren fastsætte regler om klageadgang, herunder at klagen ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed.

Kap. 5. Straffe- og ikrafttrædelsesbestemmelser

§ 14

Medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning, straffes med bøde den, der forsætligt eller groft uagtsomt undlader at meddele oplysninger til registret eller afgiver urigtige oplysninger og derved overtræder lovens § 6, jf. § 7, stk. 1 og 2.

Stk. 2. I forskrifter, der af erhvervsministeren udfærdiges i medfør af loven, kan der fastsættes straf af bøde for forsætlig eller groft uagtsom overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

Stk. 3. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

§ 15

Loven træder i kraft den 1. marts 2004, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Lovens § 6 træder i kraft den 1. marts 2005.

Stk. 3. Lovens § 9 træder i kraft den 1. september 2005.

§ 16

Loven gælder ikke for Grønland og Færøerne.

Bekendtgørelse 2019-12-17 nr. 1473 om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret

som ændret ved bkg 2020-12-03 nr. 1806

Ændringerne ved bkg 2020 1806 har ikrafttræden 2021-01-01.

I medfør af § 3, stk. 4, § 4, stk. 2-4, § 7, stk. 3, § 8, stk. 5 og 6, § 9, stk. 8 og 10, § 9 b, § 9 c, § 9 d, § 9 e, stk. 3, § 10, stk. 1, § 11, stk. 1 og 2, og § 14, stk. 2, i lov om registrering af ledningsejere, jf. lovbekendtgørelse nr. 206 af 15. marts 2018, som ændret ved lov nr. 1674 af 26. december 2017 og lov nr. 1422 af 17. december 2019, og efter forhandling med forsvarsministeren, justitsministeren og Danske Regioner fastsættes:

Kapitel 1. Ledningsejerregistret

§ 1. Den daglige administration af Ledningsejerregistret varetages af sekretariatet for Ledningsejerregistret, jf. § 13, stk. 1, i lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret.

Stk. 2. Ledningsejerregistret formidler kontakt mellem en ledningsejer og en graveaktør eller enhver anden, der forespørger om ledningsoplysninger efter § 9, stk. 7, i lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret. Ledningsejerregistret sammenstiller og udleverer endvidere de modtagne ledningsoplysninger til graveaktører.

Stk. 3. Ledningsejerregistret stiller funktioner til rådighed, som kan afhjælpe forpligtelsen til at koordinere gravearbejder eller samføring af ledninger. Ledningsejerregistret udstiller endvidere graveforespørgsler på registrets hjemmeside.

Stk. 4. Ledningsejerregistret indsamler data om graveskader til brug for statistiske formål m.m.

Kapitel 2. Indberetningspligt til Ledningsejerregistret

§ 2. Ledningsejere, som er omfattet af § 3, stk. 1, i lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret, har pligt til at foretage indberetning til Ledningsejerregistret efter reglerne i dette kapitel.

§ 3. Ledninger ejet af forsvaret og ledninger beliggende på ejendomme, som forsvaret har rådighed over, er ikke omfattet af indberetningspligten.

Stk. 2. De i § 8, stk. 1, nævnte oplysninger skal indberettes for ledninger ejet af andre end forsvaret, når ledningerne er beliggende på ejendomme, som forsvaret har rådighed over, medmindre særlige offentlige beskyttelseshensyn taler imod en sådan indberetning.

Stk. 3. Ledningsejere skal indberette de i § 8, stk. 1, nævnte oplysninger for ledninger, som lejes af forsvaret, medmindre særlige offentlige beskyttelseshensyn taler imod en sådan indberetning.

Stk. 4. Forsvarsministeren kan påbyde ledningsejere at undlade indberetning efter stk. 2 eller stk. 3 eller at slette allerede indberettede oplysninger, hvis særlige offentlige beskyttelseshensyn taler herfor.

§ 4. De i § 8, stk. 1, nævnte oplysninger skal indberettes for ledninger, som Justitsministeriet eller regionerne har rådighed over, og for ledninger beliggende på ejendomme, som en af disse

myndigheder har rådighed over, medmindre særlige offentlige beskyttelseshensyn taler imod en sådan indberetning. Rigspolitichefen eller regionerne kan påbyde ledningsejere at undlade indberetning eller at slette allerede indberettede oplysninger, hvis særlige offentlige beskyttelseshensyn taler herfor. Stk. 2. I særlige tilfælde kan Rigspolitichefen eller regionerne i stedet for påbud i medfør af stk. 1, 2. pkt., anmode Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet om at slette indberettede oplysninger i Ledningsejerregistret, hvis særlige offentlige beskyttelseshensyn taler herfor. Rigspolitichefen eller regionerne skal samtidig med anmodningen til Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet give meddelelse til ledningsejeren herom.

§ 5. Ved ejendomme og ledninger, som de i §§ 3-4 nævnte myndigheder har rådighed over, forstås ejendomme og ledninger, der enten ejes eller lejes af disse myndigheder.

§ 6. Ejere af ikkealmene vandforsyninger, hvis ledning indgår i et kollektivt net, er ikke omfattet af § 3, stk. 1, i lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret, hvis den ikkealmene vandforsyning leverer vand til højst 9 ejendomme.

§ 7. Ejere af små brugerdrevne antenneanlæg, der leverer adgang til digital infrastruktur til maksimalt 100 slutbrugere, er ikke omfattet af § 3, stk. 1, i lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret.

Stk. 2. Slutbrugere er i denne bestemmelse defineret som medlemmer af det brugerdrevne antenneanlæg.

§ 8. Ledningsejere skal ifølge § 7, stk. 1, i lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret, til Ledningsejerregistret indberette oplysninger om:

- 1) ledningsejerens navn og eventuelt CVR-nummer,
- 2) ledningsejerens adresse, elektronisk postadresse og telefonnummer,
- 3) ledningsejerens interesseområde, jf. stk. 2, og
- 4) forsyningens art.

Stk. 2. Ledningsejere skal angive et eller flere geografisk afgrænsede interesseområder, som omfatter den pågældende ledningsejers nedgravede ledninger. Et interesseområde skal fastlægges i en afstand af mindst 1 meter fra ledningen på begge sider af denne. Overstiger usikkerheden for en lednings placering 1 meter, skal den større usikkerhed tillægges interesseområdet på begge sider af ledningen, jf. § 34.

Stk. 3. Ledningsejere skal foretage indberetning, således at de i stk. 1, nr. 1-4, nævnte oplysninger er registreret i Ledningsejerregistret senest 14 dage efter, at ledningsejeren er blevet omfattet af indberetningspligten.

Stk. 4. Ledningsejere har pligt til at ajourføre de indberettede oplysninger, når der sker ændringer i de faktiske forhold, eller der konstateres fejl i en indberettet oplysning.

§ 9. Indberetning til Ledningsejerregistret efter § 8, stk. 1, skal ske elektronisk. Indberetning skal følge anvisningerne på Ledningsejerregistrets hjemmeside samt følge de angivne formater.

Stk. 2. Ved indberetningen skal ledningsejeren identificere sig ved anvendelse af NemID, med et sikkerhedsniveau svarende til eller højere end OCES-standarden, eller EIDAS.

Stk. 3. Enhver, der indberetter til Ledningsejerregistret, modtager en kvittering som dokumentation for, at der er foretaget indberetning til registret.

Stk. 4. Indberetning efter stk. 1 kan enten foretages af ledningsejeren selv, eller dennes tjenesteyder, som i Ledningsejerregistret har registreret, at tjenesteyderen kan indberette på ledningsejeren vegne.

Kapitel 3. Forespørgsel om ledningsoplysninger i Ledningsejerregistret

§ 10. Ledningsoplysninger kan indhentes til ethvert lovligt formål, herunder indhentning af ledningsoplysninger til brug for gravearbejder, planlægning af gravearbejder, anvendelse i kommunernes forvaltning, ejendomshandler eller anvendelse af ledningsoplysninger til forsikringsager.

Stk. 2. Ved gravearbejder forstås enhver form for fysisk arbejde, som kan beskadige ledninger med tilhørende anlæg nedgravet i jord eller nedgravet i eller anbragt på havbunden, herunder eksempelvis skydning af ledninger gennem jorden, boring af huller, grubning eller nedramning af rør, pæle, pløkker eller spyd.

Stk. 3. En graveaktør kan forespørge om ledningsoplysninger for et område, der maksimalt er på 250.000 m². En forespørgsel består af en polygon.

§ 11. Graveaktører, der udfører gravearbejder, jf. § 10, stk. 2, skal indhente oplysninger fra Ledningsejerregistret om, hvilke ledninger der findes i hele graveområdet, jf. § 9, stk. 1, i lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret, jf. dog stk. 2-4.

Stk. 2. Undtaget fra at forespørge i Ledningsejerregistret er enhver graveaktør, der udfører gravearbejde:

- 1) på arealer uden for veje, der ejes af graveaktøren selv, når graveaktøren har kendskab til ledningers placering på arealet, jf. § 9, stk. 6, i lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret, eller
- 2) på have- og markarealer, hvorpå graveaktøren udfører arbejde for ejeren af arealet, når der ikke graves dybere end 40 cm under terræn, hvis graveaktøren har kendskab til ledningers placering på arealet.

Stk. 3. Ved gravearbejder, som foretages som led i udnyttelsen af en råstoftilladelse på et areal, der er udlagt til råstofeftersforskning og råstofindvinding, skal der kun forespørges om ledningsoplysninger ved første gravearbejde. Der skal spørges for hele arealet, der er udlagt til formålet. Forespørgslen skal foretages, når et nyt område af det udlagte areal tages i brug til råstofindvinding.

Stk. 4. Ved gravearbejder på begravningspladser, der ejes af graveaktøren, skal der kun forespørges om ledningsoplysninger ved første gravearbejde. Der skal spørges for hele arealet, der er udlagt til formålet. Forespørgslen skal foretages, når et nyt område af det udlagte areal tages i brug som begravningsplads.

§ 12. Graveaktører, der i medfør af § 11, er forpligtet til at forespørge i Ledningsejerregistret, skal i forbindelse med forespørgslen registrere følgende oplysninger:

- 1) Graveaktørens navn og eventuelt CVR-nummer.
- 2) Graveaktørens adresse, elektronisk postadresse og telefonnummer.
- 3) Gravearbejdets art.

4) Den geografiske udstrækning for hele det planlagte gravearbejde.

5) Det planlagte start- og sluttidspunkt for gravearbejdet.

Stk. 2. Graveaktører har pligt til at ajourføre de i stk. 1 indberettede oplysninger, når der sker ændringer i de faktiske forhold, eller der kan konstateres fejl i en indberettet oplysning.

Stk. 3. Graveaktører, der frivilligt forespørger i Ledningsejerregistret, herunder til kortlægning af ledninger, skal i forbindelse med forespørgslen registrere oplysningerne i stk. 1.

Stk. 4. Forskere og offentlige myndigheder, der til brug for forskning og myndighedsopgaver forespørger i Ledningsejerregistret efter oplysninger om ledningsejere, jf. § 17, skal registrere følgende oplysninger:

- 1) Navn og CVR-nummer.
- 2) Adresse, elektronisk postadresse og telefonnummer for den i nr. 1 nævnte aktør.
- 3) Formål med forespørgslen.
- 4) Den geografiske udstrækning af forespørgslen.

Stk. 5. Sekretariatet for Ledningsejerregistret kan efter anmodning give adgang til at forespørge i Ledningsejerregistret efter stk. 4. Misbruges adgangen til Ledningsejerregistret efter stk. 4, kan sekretariatet inddrage adgangen.

§ 13. En graveaktør, der skal udføre uopsættelige reparationsarbejder, skal orientere sig om mulige ledningsejere i graveområdet, inden reparationsarbejdet sættes i gang, hvis reparationsarbejdet ikke kan afvente, at ledningsoplysningerne er indhentet.

Stk. 2. Ved uopsættelige reparationsarbejder forstås ethvert reparationsarbejde, når reparationsarbejdet skal afhjælpe en pludselig opstået skade, der:

- 1) vil blive værre, hvis reparationsarbejdet skal afvente ledningsoplysningerne, eller
- 2) kan forårsage et betydeligt ressourcspild, fare for menneskeliv eller gøre miljøproblemer unødigt værre, hvis skaden ikke udbedres straks.

Stk. 3. Kan det uopsættelige reparationsarbejde ikke afvente, at graveaktør har orienteret sig om mulige ledningsejere i graveområdet, skal graveaktøren snarest muligt efter at gravearbejdet er påbegyndt, forespørge om ledningsoplysninger og i forespørgslen oplyse, at gravearbejdet er påbegyndt eller har fundet sted på grund af uopsætteligt reparationsarbejde.

Generelle bestemmelser om forespørgsel, betalingsbestemmelser, mv.

§ 14. En graveaktørs forespørgsel om ledningsoplysninger i Ledningsejerregistret skal ske elektronisk og skal følge anvisningerne på Ledningsejerregistrets hjemmeside.

Stk. 2. Ved forespørgslen skal graveaktøren identificere sig ved anvendelse af NemID, med et sikkerhedsniveau svarende til eller højere end OCES-standarden, eller EIDAS.

Stk. 3. Enhver graveaktør, der foretager en graveforespørgsel i Ledningsejerregistret, modtager en kvittering.

Stk. 4. Forespørgsel efter stk. 1 kan enten foretages af graveaktøren selv eller af en tjenesteyder, som forespørger på vegne af en graveaktør.

§ 15. Ved forespørgsel om ledningsoplysninger i Ledningsejerregistret betaler den part, der i medfør af bekendtgørelsens § 11 har pligt til at forespørge, eller den part, der forespørger frivilligt i medfør af § 9, stk. 7, i lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret, et gebyr på 0,011 kr. pr. påbegyndt m², der omfattes af forespørgslen, jf. dog stk. 2 og 4, og §§ 16-18.

Stk. 2. Gebyret for forespørgsler i Ledningsejerregistret kan maksimalt udgøre 166.000 kr. pr. kalenderår pr. forespørger.

Stk. 3. En forespørgsel skal som minimum vedrøre 1 m².

Stk. 4. Gebyret for forespørgsler i Ledningsejerregistret, der samlet udgør under 100 kr. pr. kalenderår, faktureres ikke.

Stk. 5. Gebyret betales kvartalsvis bagud, jf. dog § 19. Overskrides betalingsfristen, pålægges et rykkergebyr pr. erindringskrivelse vedrørende betaling efter stk. 1. Rykkergebyret fastsættes efter rentelovens bestemmelser.

Stk. 6. Gebyret i stk. 1 og 2 reguleres i overensstemmelse med Finansministeriets budgetvejledning, hvor der tilstræbes balance på gebyrordningen set over en 4-årig periode.

Stk. 7. Fakturaer fremsendes digitalt enten som elektronisk postforsendelse eller på anden digital vis.

Stk. 8. Enhver, der forespørger om ledningsoplysninger i Ledningsejerregistret, er forpligtet til at registrere en elektronisk postadresse til modtagelse af elektronisk fremsendte fakturaer.

§ 16. Når en graveaktør har gennemført og accepteret prisen for en graveforespørgsel, kan graveaktøren vederlagsfrit gensende den oprindelige forespørgsel inden for et halvt år fra graveforespørgslen oprettelsesdato, og inden graveperioden udløber.

§ 17. Forskere og offentlige myndigheder, der forespørger efter oplysninger om ledningsejere, kan forespørge gebyrfrit, når oplysningerne udelukkende anvendes i forbindelse med:

- 1) forskning eller statistiske opgaver, eller
- 2) offentlige myndigheders forvaltningsmæssige opgaver, herunder planlægning eller sagsbehandling, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Offentlige myndigheder, der forespørger om ledningsoplysninger, jf. § 11, stk. 1, skal betale gebyr i overensstemmelse med § 15.

§ 18. Forespørgsel om oplysninger til brug for koordinering af gravearbejder eller samføring, jf. kapitel 6, kan foretages gebyrfrit.

§ 19. En graveaktør eller tjenesteyder, der forespørger på graveaktørens vegne, som har oparbejdet en gæld til Ledningsejerregistret efter den 1. januar 2020, kan blive pålagt at betale forud af Ledningsejerregistrets sekretariat, før nye ledningsoplysninger kan udleveres.

Stk. 2. Er gælden betalt af graveaktøren eller tjenesteyderen, der forespørger på graveaktørens vegne, men Ledningsejerregistret endnu ikke har registreret betalingen, kan graveaktøren eller dennes tjenesteyder rette henvendelse til sekretariatet for Ledningsejerregistret og anmode om at blive slettet af listen over graveaktører eller tjenesteydere, der skal betale forud. Graveaktøren eller dennes tjenesteyder skal fremlægge en kvittering for indbetaling af gælden.

Kapitel 4. Udlevering af ledningsoplysninger gennem sammenstillingsfunktionen i Ledningsejerregistret

§ 20. Ledningsejer har modtaget en forespørgsel om ledningsoplysninger, når Ledningsejerregistret har gjort forespørgslen tilgængelig for denne ledningsejer via Ledningsejerregistrets webservice. Adgangen til webservicen skal etableres via en sikker forbindelse.

Stk. 2. Ledningsejer skal identificere sig over for Ledningsejerregistret for at få adgang til graveforespørgsler i registret og sende ledningsoplysninger som svar på en graveforespørgsel. Ledningsejeren skal identificere sig ved anvendelse af et OCES funktionscertifikat (FOCES), virksomhedscertifikat (VOCES) eller et tilsvarende kvalificeret certifikat i henhold til eIDAS forordningen.

§ 21. Ledningsejer skal udlevere ledningsoplysninger ved at sende til Ledningsejerregistrets webservices. Adgangen til webservicen skal etableres via en sikker forbindelse.

Stk. 2. Ledningsejeren skal identificere sig ved anvendelse af et funktionscertifikat (FOCES), virksomhedscertifikat (VOCES) eller et tilsvarende kvalificeret certifikat i henhold til eIDAS forordningen.

Stk. 3. Ledningsoplysningerne skal indeholde den unikke id-nøgle, der hentes sammen med graveforespørgslen, så Ledningsejerregistret kan identificere, hvilken graveforespørgsel der svares på.

Stk. 4. Ledningsoplysninger, der udleveres via Ledningsejerregistret, skal overholde kravene fastsat i kapitel 5.

§ 22. Modtager en ledningsejer en forespørgsel om ledningsoplysninger på en hverdag mellem kl. 7 og 16, skal ledningsejer snarest muligt, og inden for 2 timer efter at forespørgslen er modtaget, udlevere de nødvendige ledningsoplysninger til Ledningsejerregistret. 2-timersfristen løber mellem kl. 7 og 16 på hverdage, jf. stk. 2. Er graveforespørgslen oprettet efter kl. 14 på en hverdag, og kan ledningsejer ikke nå at udlevere ledningsoplysningerne inden kl. 16, fortsætter 2 timers fristen med at løbe næstkommende hverdag. Modtages forespørgslen uden for tidsrummet kl. 7 og 16, skal ledningsejer udlevere de nødvendige ledningsoplysninger snarest muligt og senest kl. 9 på den næstkommende hverdag.

Stk. 2. Lørdage, grundlovsdag, den 1. maj, den 24. december og den 31. december anses ikke for hverdage.

Stk. 3. Udtager en ledningsejer en forespørgsel til manuel behandling efter § 8, stk. 2, i lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret, skal de nødvendige ledningsoplysninger udleveres til Ledningsejerregistret snarest muligt, og inden for 2 hverdage efter at forespørgslen er modtaget.

Stk. 4. Bryder ledningsejers system til udlevering af ledningsoplysninger ned, skal ledningsejer udlevere ledningsoplysningerne snarest muligt, efter at systemet fungerer igen.

Stk. 5. Vil ledningsejer påvise ledningen efter § 8, stk. 3, i lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret, skal ledningsejer udlevere eventuelle ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret i overensstemmelse med stk. 1 eller stk. 3.

Stk. 6. Har ledningsejer ikke udleveret ledningsoplysninger eller svaret, at forespørgslen er udtaget til manuel behandling, senest 2 timer efter en forespørgsel er stillet til rådighed for ledningsejer, jf. stk. 1, rykker Ledningsejerregistret ledningsejer en gang og giver graveaktør besked om den manglende udlevering af ledningsoplysninger.

§ 23. Ledningsoplysningerne er kommet frem til graveaktør, når de stilles til rådighed i Ledningsejerregistrets kortviser eller kan hentes i Ledningsejerregistret.

Stk. 2. Ledningsoplysninger stilles til rådighed i en sammenstillet pakke, hvor alle ledningsoplysninger kan ses samlet, samt i pakker for hver af de ledningsejere, der har udleveret ledningsoplysninger. En graveaktør får adgang til de nødvendige ledningsoplysninger i de udstillede pakker.

Stk. 3. Har graveaktøren ikke modtaget alle ledningsoplysninger, senest 2 timer efter, at forespørgslen er stillet til rådighed for ledningsejer, jf. § 22, stk. 6, må graveaktør kontakte ledningsejer.

Stk. 4. De nødvendige ledningsoplysninger skal i overensstemmelse med § 9, stk. 1, i lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret være

indhentet, inden gravearbejdet påbegyndes, og gravearbejdet skal tilrettelægges og udføres under hensyntagen til de indhentede oplysninger. De modtagne ledningsoplysninger skal være tilgængelige på graveområdet, når der graves.

Stk. 5. En graveaktør må kun grave på baggrund af de ledningsoplysninger, der ligger inden for det forespurgte graveområde.

Opbevaring af ledningsoplysninger i Ledningsejerregistret

§ 24. Ledningsejerregistret opbevarer i 10 år efter graveperiodens ophør de ledningsoplysninger, som en ledningsejer har udleveret gennem sammenstillingsfunktionen. Logningsdata om ledningsoplysningernes behandling gennem Ledningsejerregistret gemmes i samme periode.

Stk. 2. Opstår der en tvist mellem ledningsejer og graveaktør om en opstået graveskade, kan ledningsejer og graveaktør få adgang til de udleverede ledningsoplysninger og de gemte logningsdata ved at rette henvendelse til sekretariatet for Ledningsejerregistret.

Stk. 3. I særlige tilfælde kan Ledningsejerregistret på anmodning beslutte at opbevare ledningsoplysningerne længere end 10 år efter graveperiodens ophør.

Ledningsejerregistrets ansvar for sammenstillede ledningsoplysninger

§ 25. Ledningsejerregistret kan ikke gøres erstatningsansvarlig for fejl i de ledningsoplysninger, som sendes til Ledningsejerregistret, jf. § 9 e, stk. 2, i lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret.

Stk. 2. Ledningsejerregistret kan gøres erstatningsansvarlige for fejl i sammenstillingen af de indsendte ledningsoplysninger i Ledningsejerregistrets kortviser efter dansk rets almindelige erstatningsretlige regler.

Stk. 3. Ledningsejerregistret kan gøres erstatningsansvarlige for fejl i sammenstillingen af ledningsoplysninger i datapakken med ledningsoplysninger, som en graveaktør kan hente efter dansk rets almindelige erstatningsretlige regler.

Stk. 4. Ledningsejerregistret har intet ansvar for sammenstilling af ledningsoplysninger, der ligger uden for det forespurgte graveområde.

Kapitel 5. Krav til ledningsoplysninger, der skal udleveres gennem sammenstillingsfunktionen i Ledningsejerregistret

§ 26. I dette kapitel forstås ved ledningstracé: En linjeføring, hvori der ligger en eller flere ledninger i relativ nærhed af hinanden.

§ 27. Ledningsejer skal udlevere sine stamoplysninger, jf. § 8, stk. 1, nr. 1 og 2, sammen med ledningsoplysningerne.

§ 28. Ledningsejer skal efter § 8, stk. 1 i lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret udlevere de nødvendige ledningsoplysninger. Nødvendige ledningsoplysninger skal have et indhold og en kvalitet, så de er umiddelbart anvendelige ved gravearbejdet, jf. loven § 8, stk. 4.

Stk. 2. Ledningsejere skal som et minimum udlevere de ledningsoplysninger, som fremgår af §§ 29-36.

Stk. 3. De nødvendige ledningsoplysninger, som udleveres efter stk. 2, jf. §§ 29-36, skal overholde:

- 1) OGC-standarden OpenGIS Geography Markup Language (GML) Encoding Standard - with corrigendum, version 3.2.2, jf. bilag 2,

- 2) OGC-standarden OGC Geography Markup Language (GML) — Extended schemas and encoding rules, version 3.3.0, jf. bilag 2,

- 3) GML-applikationsskemaet for udveksling af ledningsoplysninger. Det til enhver tid gældende GML-applikationsskema til Ledningsejerregistrets datamodel for udveksling af ledningsoplysninger version 1.0.0 hentes på Ledningsejerregistrets hjemmeside på www.ler.dk under fanen LER/LER2. 0 /Bekendtgørelse og datamodel, og

- 4) restriktionerne som er specificeret i bilag 1: Ledningsejerregistrets datamodel for udveksling af ledningsoplysninger - version 1.0.0.

Stk. 4. Andre oplysninger, end de i stk. 2, jf. §§ 29-36 nævnte, herunder bilag til ledningsoplysninger, som ledningsejer udleverer, kan udleveres i de formater, der er anført i bilag 3 og 4. Andre oplysninger må ikke udleveres som et link til en fil, der er tilgængelig via internettet.

Stk. 5. Er en oplysning, der udleveres i henhold til stk. 4, en del af de nødvendige ledningsoplysninger, skal ledningsejer udlevere oplysningen i et af de formater, der er anført i bilag 3.

§ 29. Ledningsejer skal udlevere oplysninger om en lednings eller et ledningstracés placering.

Stk. 2. Ligger en ledning i et ledningstracé eller i et føringsrør, kan ledningsejer oplyse om ledningens placering ud over oplysningerne om ledningstracéet eller føringsrøret.

Stk. 3. Ledningsejer skal angive de horisontale koordinater for en ledning eller et ledningstracé. Et ledningstracés placering skal angives for tracéets midterlinje.

Stk. 4. Ledningsejer skal angive de vertikale koordinater for en ledning eller et ledningstracé. Vertikale koordinater skal angives for overkanten af ledningen eller ledningstracéet. De vertikale koordinater kan for el samt tele- og dataledninger angives som en vejledende dybde i forhold til terræn ved etablering.

Stk. 5. For en ledning eller et ledningstracé, der er nedgravet i jord eller nedgravet i eller anbragt på havbunden inden for det danske søterritorium før 1. juli 2023, kan ledningsejer angive, at de vertikale koordinater er ukendte.

Stk. 6. Oplysninger om en lednings eller et ledningstracés placering skal udleveres i:

- 1) Det vertikale koordinatreferencesystem med EPSG-kode 5799 (DVR90) for vertikale koordinater.
- 2) Det sammensatte koordinatreferencesystem med EPSG-kode 7416 (ETRS89 / UTM zone 32N + DVR90) for sammensatte horisontale og vertikale koordinater.

Stk. 7. Udleverer ledningsejer oplysninger om placering for andet end ledninger eller ledningstracéer, skal disse oplysninger overholde kravene i stk. 3-6. Dette gælder ikke for oplysninger, der udleveres i bilag til ledningsoplysninger.

§ 30. Ledningsejer skal udlevere oplysninger om en lednings eller et ledningstracés forsyningsart.

Stk. 2. Er et føringsrør tomt, kan ledningsejer oplyse, hvilken forsyningsart der forventes at skulle lægges i føringsrøret.

§ 31. Ledningsejer skal udlevere oplysninger om en lednings eller et ledningstracés etableringstidspunkt, jf. stk. 2. Ledningsejer skal som minimum angive årstallet for færdigetableringen.

Stk. 2. Ved etableringstidspunkt forstås en tidsangivelse, der angiver, hvornår etablering er færdig. Et anlæg anses som etableret, når det har en form, hvor det kan benyttes til dets primære formål.

Stk. 3. Er en ledning eller et ledningstracé nedgravet i jord eller nedgravet i eller anbragt på havbunden inden for det danske søterritorium før 1. juli 2023, kan ledningsejeren angive, at

ledningen eller ledningstracéet er nedgravet eller anbragt før 1. juli 2023, hvis årstallet ikke kendes.

Stk. 4. Er ledningen eller ledningstracéet færdigetableret i 2023, skal det angives, om ledningen eller ledningstracéet er færdigetableret før eller efter den 1. juli 2023.

§ 32. Ledningsejer skal udlevere oplysninger om en lednings eller et ledningstracés fareklasse, jf. stk. 2.

Stk. 2. Ved fareklasse forstås i denne bekendtgørelse: Kategori af sikkerhedsrisiko for mennesker, for miljø eller for mennesker og miljø ved skade på ledningen.

Stk. 3. Ledningsejer skal angive, hvilken en af tre fareklasser ledningen eller ledningstracéet har:

- 1) Ikke farlig.
- 2) Farlig.
- 3) Meget farlig, jf. stk. 5.

Stk. 4. Er en ledning eller et ledningstracé nedgravet i jord eller nedgravet i eller anbragt på havbunden inden for det danske søterritorium før 1. juli 2023, kan ledningsejer oplyse, at fareklassen er ukendt, hvis ledningsejer ikke har oplysninger om ledningens eller ledningstracéets fareklasse.

Stk. 5. En ledning er at anse for at være meget farlig, hvis den indeholder:

- 1) el, der er på 10 kilovolt eller mere i spændingsniveau,
- 2) gas, der har et tryk på 19 bar eller mere, eller
- 3) damp i en termisk ledning, når dampen er over 130 grader celsius og har et tryk på 10 bar eller mere.

§ 33. Ledningsejer skal udlevere oplysninger om en lednings eller et ledningstracés driftsstatus. En lednings eller et ledningstracés driftsstatus skal oplyses at være en af følgende:

- 1) Under etablering, jf. stk. 3.
- 2) I drift.
- 3) Permanent ude af drift.

Stk. 2. Er en ledning eller et ledningstracé nedgravet i jord eller nedgravet i eller anbragt på havbunden inden for det danske søterritorium før 1. juli 2023, kan ledningsejer angive, at ledningens eller ledningstracéets driftsstatus er ukendt, hvis driftsstatus ikke kendes.

Stk. 3. Under etablering betyder, at ledningen eller ledningstracéet er foreløbig registreret og kan være nedlagt i jorden, men at den ikke er taget i drift. Angivelse af ledningens eller ledningstracéets placering kan være behæftet med betydelig usikkerhed.

§ 34. Ledningsejer skal udlevere oplysninger om en lednings eller et ledningstracés nøjagtighedsklasse, jf. stk. 2.

Stk. 2. Ved nøjagtighedsklasse forstås i denne bekendtgørelse: Kategori for nøjagtighed af angivelsen af et objekts placering i et koordinatreferencesystem.

Stk. 3. Ledningsejer skal angive, at en ledning eller et ledningstracé har en af følgende nøjagtighedsklasser:

- 1) Ledningens eller ledningstracéets stedbemmelse kan afvige med op til 0,25 meter.
- 2) Ledningens eller ledningstracéets stedbemmelse kan afvige med op til 0,50 meter.
- 3) Ledningens eller ledningstracéets stedbemmelse kan afvige med op til 1,00 meter.
- 4) Ledningens eller ledningstracéets stedbemmelse kan afvige med op til 2,00 meter.
- 5) Ledningens eller ledningstracéets stedbemmelse kan afvige med mere end 2,00 meter.

Stk. 4. Er en ledning eller et ledningstracé nedgravet i jord eller nedgravet i eller anbragt på havbunden inden for det danske

søterritorium før 1. juli 2023, kan ledningsejer oplyse, at nøjagtighedsklassen er ukendt, hvis nøjagtigheden ikke kendes.

§ 35. Ledningsejer skal udlevere oplysninger om en lednings udvendige diameter angivet i millimeter for ledningens tværsnit. Har ledningen en ikke-cirkulær form, skal der i stedet angives udvendig højde og udvendig bredde.

Stk. 2. Er en ledning nedgravet i jord eller nedgravet i eller anbragt på havbunden inden for det danske søterritorium før 1. juli 2023, kan ledningsejer angive, at dimensionen er ukendt, hvis ledningsejer ikke kender ledningens dimensioner.

Stk. 3. Ledningsejer kan udlevere oplysninger om et ledningstracés bredde angivet i millimeter for ledningstracéets tværsnit.

§ 36. Udleverer ledningsejer oplysninger om ledningskomponenter, skal ledningsejer udlevere følgende oplysninger:

- 1) Type.
- 2) Ledningskomponentens placering, jf. § 29, stk. 7.

Kapitel 6. Koordinering af gravearbejder og samføring

§ 37. En ledningsejer eller graveaktør skal, før der ansøges om gravetilladelse, undersøge mulighederne for at koordinere gravearbejdet med andre ledningsejere eller graveaktører, jf. bekendtgørelse om gravearbejder i offentlige vejarealer og private fællesveje i byer og bymæssige områder § 2. Ledningsejerregistrets funktion til koordinering af gravearbejder anvendes til den pligtige koordinering.

§ 38. Enhver, der planlægger grave- eller anlægsarbejder, kan til Ledningsejerregistrets funktion til koordinering af gravearbejder oprette en annonce med et område, der svarer til det planlagte graveareal.

Stk. 2. Når annoncen oprettes, skal der angives en geografisk afgrænsning i det område, hvor gravearbejdet planlægges. Der skal herunder oplyses, hvornår gravearbejdet forventes gennemført, og hvor længe det forventes at vare.

Stk. 3. En ledningsejer eller graveaktør kan angive et geografisk afgrænset område, hvor ledningsejer eller graveaktør er interesseret i at grave, men ikke har planlagt en graveperiode. Ledningsejer eller graveaktør vil modtage en notifikation, hvis der oprettes graveforespørgsler eller annoncer i det geografisk afgrænsede område, og graveforespørgslen eller annoncen drejer sig om samme graveområde og tidsrum.

Stk. 4. Der skal ved oprettelsen oplyses kontaktperson for annoncen, projektets karakter og omfang, når dette er kendt, og eventuelt periode.

§ 39. Enhver, der planlægger grave- eller anlægsarbejder, kan forespørge i funktionen til koordinering af gravearbejder, om der er andre planlagte gravearbejder i det forespurgt graveområde.

Stk. 2. Er der overlap mellem en graveforespørgsel og en annonce, jf. § 38, kan den, der planlægger grave- eller anlægsarbejde sende en anmodning gennem Ledningsejerregistret til relevante aktører om at koordinere gravearbejder.

§ 40. Ved oprettelse af annoncer eller en graveforespørgsel dannes en kvittering fra Ledningsejerregistret som dokumentation for, at annoncen er oprettet eller koordinering af gravearbejder er forsøgt.

Samføring

§ 41. En ledningsejer skal imødekomme enhver rimelig anmodning om adgang til oplysninger om ejerens eksisterende passive fysiske infrastruktur fra en udbyder af elektroniske kommunikationsnet og fra enhver anden ledningsejer med henblik på samføring i overensstemmelse med bestemmelserne i lov om graveadgang,

etablering og udnyttelse af infrastruktur til telekommunikationsformål samt udnyttelse af infrastruktur på tværs af forsyningssektorer m.v. i kapitel 2.

Stk. 2. Med samføring forstås, at en ledningsejer udnytter en anden ledningsejers føringsrør til føring af egne ledninger uden at blive en del af ledningsejerens aktive ledningsnet.

Stk. 3. En ledningsejer kan registrere et interesseområde for føringsrør og oplyse kontaktoplysninger for interesseområdet.

Stk. 4. En graveaktør eller ledningsejer kan i Ledningsejerregistret undersøge, om der er føringsrør i et område.

Stk. 5. Modtager en ledningsejer en forespørgsel om oplysninger om føringsrør, skal ledningsejeren overholde bestemmelserne i lov om graveadgang, etablering og udnyttelse af infrastruktur til telekommunikationsformål samt udnyttelse af infrastruktur på tværs af forsyningssektorer m.v. kapitel 2 om svarfrister og vilkår.

Kapitel 7. Indberetning af graveskader

§ 42. Ledningsejer skal mindst en gang om året indberette oplysninger om graveskader i det foregående kalenderår. Indberetningen skal foretages pr. graveskade. Indberetningen skal senest foretages i februar året efter det kalenderår, som indberetningen omhandler.

Stk. 2. Indberetningen skal indeholde oplysninger om ledningens forsyningsart, hvem der er skadevolder, hvor og hvornår skaden er sket og årsagen til skaden. Ledningsejer kan ud over disse oplysninger angive oplysninger om skadens omfang.

Stk. 3. Indberetning skal foretages første gang for kalenderåret 2020 og skal senest være foretaget i februar 2021.

Stk. 4. Ledningsejerregistret kan anvende indberetningen til statistiske formål og til at udstede vejledninger eller lignende.

Stk. 5. Ledningsejerregistret kan opbevare oplysninger, som registret har fået ved indberetningen, i 10 år fra året efter det år, som indberetningen vedrører. Oplysninger fra kalenderåret 2020 skal senest slettes i 2031.

Stk. 6. Indberetning til Ledningsejerregistret efter dette kapitel kan ikke anvendes til at fastlægge ansvar for en graveskade.

Kapitel 8. Ledningsejerregistrets opbevaring, anvendelse og sletning af oplysninger om brugerne

§ 43. Ledningsejerregistret registrerer brugernes aktiviteter i systemet.

Stk. 2. Registreringen anvendes i sekretariatet for Ledningsejerregistret til at føre statistik og analyse over brugernes anvendelse af systemet. Ledningsejerregistret kan offentliggøre anonymiseret statistik over anvendelsen af systemet.

Stk. 3. Registreringen anvendes for at sikre sporbarhed i aktiviteter i systemet, herunder i forbindelse med tvister om graveskader og betaling. Registreringen kan endvidere anvendes til at finde uhensigtsmæssige aktiviteter på en konto, jf. § 44. Endvidere anvendes registreringen til statistiske formål, herunder gebyrberegninger.

Stk. 4. Ledningsejerregistret opbevarer oplysningerne i 10 år, fra aktiviteten er foretaget.

§ 44. Ledningsejerregistret kan kontakte en bruger, der foretager uhensigtsmæssige aktiviteter i systemet.

Stk. 2. Ledningsejerregistret kan begrænse en brugers adgang til Ledningsejerregistret eller lukke brugerens adgang til registret, hvis brugerens aktiviteter er ulovlige eller uhensigtsmæssige, eller brugeren forsætligt forhindrer andre brugeres adgang til Ledningsejerregistret.

Kapitel 9. Straffebestemmelse

§ 45. Medmindre højere straf er forskyldt efter anden lovgivning, straffes med bøde den der forsætligt eller groft uagtsomt:

- 1) overtræder § 2, § 3, stk. 2-3, § 4, stk. 1, 1. pkt., § 8, §§ 11-12 og § 22 eller
- 2) undlader at efterkomme påbud udstedt i medfør af § 3, stk. 4 eller § 4, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 2. Uanset bestemmelsen i stk. 1, nr. 1, straffes graveaktører ikke for at undlade at forespørge i medfør af § 11, stk. 1, når gravearbejdet er omfattet af undtagelsen i § 13, stk. 1.

Stk. 3. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens kapitel 5.

Kapitel 10. Ikrafttræden og overgangsbestemmelse

§ 46. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2020.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 639 af 30. maj 2018 om registrering af ledningsejere ophæves.

Stk. 3. Ledningsejer kan udlevere ledningsoplysninger efter de hidtil gældende regler indtil den 30. juni 2023.

Stk. 4. Indtil den 30. juni 2023 kan en ledningsejer tilslutte en eller flere af sine ledninger til udlevering gennem Ledningsejerregistret.

Stk. 5. Udleverer ledningsejer under indfasningsperioden ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret, skal de nødvendige ledningsoplysninger uanset § 22, stk. 1 og 3, indtil den 30. juni 2023 udleveres snarest muligt, og senest 5 hverdage efter at forespørgslen er modtaget.

Stk. 6. Indtil den 30. juni 2023 skal graveaktører kunne modtage ledningsoplysninger både efter de hidtil gældende regler og de nye regler.

Retsinformation

📄 Senere ændringer til forskriften

📄 Lovgivning forskriften vedrører

[Se detaljeret overblik](#)

[BEK nr 1473 af 17/12/2019](#)

[LBK nr 55 af 23/01/2020](#)

📄 Ændrer i/ophæver

📄 Yderligere dokumenter

Beretninger fra ombudsmanden, der anvender denne retsforskrift

GÆLDENDE

VEJ nr 9291 af 03/05/2021

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet

Vejledning om LER-loven

Yderligere oplysninger >

Vejledning om lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret

Senest ajourført den 3. maj 2021

Ajourføres af Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, j.nr. 1461-0055

Indholdsfortegnelse:

Indledning

1. Hvad er Ledningsejerregistret?

2. LER-lovens anvendelsesområde

2.0 Indledning

2.1 LER-lovens anvendelsesområde – hvor gælder loven?

2.2 Kategorier af ledningsejere, der er omfattet af LER-loven

2.2.1 Ledninger, som indgår i et kollektivt net

2.2.2 Ledninger som er en offentlig myndigheds ledning, som helt eller delvis er beliggende i offentlige vejarealer eller privat fællesvej

2.2.3 Føringsrør

2.2.4 Vejafvandingsledninger, som er ejet af en offentlig myndighed eller forsyningsselskab

2.2.5 Ledning, som fungerer som stikledning

2.2.6 Ledning som afleder spildevand eller kølevand m.m. til et vandløb, til en sø eller til et havområde

2.2.7 Ledning som giver slutbrugere adgang til digital infrastruktur

2.3 Undtagelser til lovens anvendelsesområde

2.3.1 Undtagelser for særlige typer af private ledningsejere

2.3.2 Undtagelser for myndigheder

2.3.3 Selskaber m.m. som er omfattet af jernbaneloven

2.4 Særligt om privatpersoner som ledningsejere

2.5 Særlige emner i tilknytning til anvendelsesområdet

2.5.1 Særligt om ledninger i private fællesveje

2.5.2 Særligt om luftledninger

2.5.3 Særligt om LAR-anlæg og klimasikringsanlæg

2.5.4 Komponenter i LER

3. Ledningsejeres pligter

3.0.1 Ledningsejere, der ikke er omfattet af LER-loven

3.1 Registreringspligt

3.1.1 Interesseområder

3.2 Pligt til at udlevere ledningsoplysninger

3.3. Ledningsoplysninger, som ledningsejeren ikke har adgang til

3.4 Pligt til at påvise ledningen

3.4.1 Påvisning i stedet for udlevering af ledningsoplysninger eller som supplement til ledningsoplysninger

3.4.2 Påvisning når graveaktør anmoder om det

4. Graveaktørers pligter

4.1 Forundersøgelsespligten

4.2 Graveaktørens pligt til at forespørge om ledningsoplysninger

4.2.1. Gensende forespørgslen om ledningsoplysninger

4.2.2 Ledningen kan ikke genfindes

4.2.3 En ledningsejer har ikke fremsendt ledningsoplysninger

4.2.4 Ledningsejere, der ikke er omfattet af lovens anvendelsesområde

4.3 Undtagelser til forespørgselspligten

4.3.1 Graveaktør ejer selv arealet

4.3.2 Have- og markarealer, råstofindvinding og begravelsespladser

4.4 Størrelse og udformning af graveforespørgsler

4.5 Forespørgsel om ledningsoplysninger skal være til et lovligt formål

4.6 Privatpersoner som graveaktører

5. Udlevering af ledningsoplysninger

5.1 Udlevering af ledningsoplysninger

5.1.1 2-timers fristen

5.1.2 Manuel udlevering af ledningsoplysninger

5.1.3 Udlevering af ledningsoplysninger via mail – uden om Ledningsejerregistret i indfasningsperioden

5.1.4 Udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret

5.1.5 Nedbrud på ledningsejers system

5.2 Ledningsejerregistrets ansvar for ledningsoplysninger

5.2.1 Nedbrud på Ledningsejerregistret

5.3 Udlevering af ledningsoplysninger frem til den 30. juni 2023 (indfasningsperioden)

5.3.1 Tidsfrist for udlevering af ledningsoplysninger frem til 30. juni 2023

5.4 Graveaktørens opgave, når der ikke udleveres ledningsoplysninger

6. Krav til ledningsoplysninger

6.1 Nødvendige ledningsoplysninger

6.2 Krav til ledningsoplysninger

6.2.1 Ledningens etableringstidspunkt og eksisterende ledning eller ny ledning

6.2.2 Krav til attributter på ledninger udvekslet via Ledningsejerregistret

6.2.3 Præcision af indmålte ledningsoplysninger samt nøjagtighedsklasserne

6.2.4 Z-kote eller vejledende dybde

6.2.5 Fareklasser

6.2.6 Ledningers status

6.3 Gyldighed for ledningsoplysninger

7. Gebyr for forespørgsel om ledningsoplysninger

7.1 Hvornår skal der betales for forespørgsel om ledningsoplysninger?

7.1.1 Undtagelser til betaling for forespørgsel for oplysninger om ledningsejere

7.2 Betaling til ledningsejere for udlevering af ledningsoplysningerne

8. Uopsætteligt reparationsarbejder

8.1 Hovedreglen for uopsætteligt reparationsarbejde

8.2 Undtagelse

9. Koordinering af gravearbejder

9.1 Generelt om koordinering af gravearbejder

9.2 Ledningsejerregistrets rolle i koordineringen

9.3 Funktionerne til samgravning i Ledningsejerregistret

- 9.3.1 Samgravningsanalyse, jf. § 39 i LER-bekendtgørelsen
- 9.3.2 Samgravningsannonce, jf. § 38, stk. 1 og 2, i LER-bekendtgørelsen
- 9.3.3 Notifikationsområde, jf. § 38, stk. 3, i LER-bekendtgørelsen
- 9.3.4 Graveinfo
- 10. Samføring
 - 10.1 Generelt om samføring
 - 10.2 Ledningsejers registrering til brug for samføring
 - 10.3 Forespørgsel ved mulighed for samføring
- 11. Indberetning af graveskader
 - 11.1 Hvad er en graveskade?
 - 11.2 Indberetning af graveskader til ledningsejer
 - 11.3 Indberetning af graveskader til Ledningsejerregistret
- 12. Straffebestemmelser
 - 12.1 Generelt om bødestraf
 - 12.2 Hvad kan straffes med bødestraf i LER-loven og LER-bekendtgørelsen?
- 13. Privatpersoner og Ledningsejerregistret
 - 13.1 Særligt om privatpersoner som ledningsejere
- 14. Frivillig indberetning til Ledningsejerregistret
- 15. Personoplysninger i Ledningsejerregistret
 - 15.1 Graveforespørgsler med personoplysninger
 - 15.2 Anonymisering af persondata i en graveforespørgsel
 - 15.3 Sletning af data i Ledningsejerregistret⁵
 - 15.4 Logning af data i Ledningsejerregistret

Indledning

De gældende regler om udlevering af ledningsoplysninger er fastsat i:

Lov om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret (herefter LER-loven) (jf. lovbekendtgørelse nr. 55. af 23. januar 2020): <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/55>

Bekendtgørelsen om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret (herefter LER-bekendtgørelsen) (jf. bekendtgørelse nr. 1473 af 17. december 2019): <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/1473>

Vejledningen er udarbejdet som hjælp til den juridiske fortolkning af LER-loven og LER-bekendtgørelsen og vil løbende blive opdateret med nye emner.

Vejledningen kan læses i sin helhed, hvis du har brug for et overblik over de vigtigste regler i LER-loven og LER-bekendtgørelsen, men vejledningen er bygget op, så du ved hjælp af indholdsfortegnelsen kan finde det emne, du er interesseret i at læse mere om. Ønsker du f.eks. viden om, hvilke pligter du har som graveaktør, skal du som udgangspunkt læse kapitel 4. I dette kapitel vil du blive henvist til andre afsnit, f.eks. afsnittet om påvisning i kapitel 3.3.

L 2014-12-27 nr 1520**Offentlige veje m.v.****§ 73**

Der skal søges om vejmyndighedens tilladelse, inden der foretages forandringer, herunder opgravning m.v., på en offentlig vejs areal. Uopsættelige reparationsarbejder på ledninger kan dog udføres uden tilladelse, når der snarest herefter sker anmeldelse til vejmyndigheden.

Stk. 2.

Der skal søges om vejmyndighedens tilladelse, inden der graves, pløjes eller udføres andre lignende foranstaltninger så tæt ved vejarealet, at vejarealet, vejafmærkninger eller skelsten m.v. beskadiges.

Stk. 3.

Det kræver vejmyndighedens tilladelse at foretage udgravning eller påfyldning nærmere vejens areal end 3 m samt nærmere vejens areal end svarende til to gange højdeforskellen mellem udgravningen eller påfyldningen og vejens areal.

Stk. 4.

Der skal søges om Vejdirektoratets tilladelse, inden der anbringes langsgående ledninger på eller i arealer af statsveje, der er anlagt eller udbygget som motorveje.

Stk. 5.

Tilladelser efter stk. 1-4 er altid betinget af, at indehaveren af tilladelsen reetablerer vejarealet efter vejmyndighedens anvisninger, medmindre andet er aftalt mellem vejmyndigheden og indehaveren af tilladelsen. Tilsvarende gælder uopsættelige reparationsarbejder, jf. stk. 1.

Stk. 6.

Den, som ved offentlige veje og offentlige veje under anlæg iværksætter byggeri, udgravning eller opfyldning, skal træffe de foranstaltninger, der efter arbejdets art og omfang er nødvendige for at afværge fare eller ulempe for færdslen, herunder sikring mod udskriden eller beskadigelse af vejarealet eller af de ledninger, kabler, standere m.v., der er anbragt i arealet. Hvis jordbundens art nødvendiggør det, kan vejmyndigheden stille krav om iagttagelse af særlige sikkerhedsforanstaltninger eller om en mindre skråningshældning eller fastsætte en større afstand fra vejen, inden for hvilken udgravning eller opfyldning ikke må foretages.

Stk. 7.

Transportministeren kan fastsætte nærmere regler om, at visse typer gravearbejder kan undtages fra kravet om tilladelse efter stk. 1-4, og regler om udførelse af gravearbejde m.v. Transportministeren kan endvidere fastsætte nærmere regler om proceduren for ansøgning om tilladelse efter stk. 1-4, ansøgningsfrister, frister for vejmyndighedernes behandling af ansøgninger efter stk. 1-4 og de krav, vejmyndighederne kan stille til ansøgninger om tilladelse efter stk. 1-4.

LBKG 2016-09-23 nr 1178**Byggeloven****§ 12**

Ved fundering, udgravning, ændring af terrænhøjde eller anden terrænændring på en grund skal, uanset om arbejdet i øvrigt er omfattet af loven, træffes enhver foranstaltning, der er nødvendig for at sikre omliggende grunde, bygninger og ledningsanlæg af enhver art.

Stk. 2. Ejeren af en ejendom, som skal sikres efter stk. 1, skal efter kommunalbestyrelsens bestemmelse afholde en forholdsmæssig del eller efter omstændighederne hele udgiften til sikring af hans grund eller bygning, hvis sikringsforanstaltninger er nødvendiggjort af uforsvarlige forhold på hans ejendom eller af, at hans bygnings fundering uanset tidspunktet for opførelsen ikke opfylder bestemmelserne i [bygningsreglementet](#).

Stk. 3. Hvis nedrivning af en bygning nødvendiggør afstivning af tilgrænsende bygning på nabogrund, skal dennes ejer foretage afstivningen. Hvis der i forbindelse med nedrivningen fjernes konstruktion under terrænet, forholdes der i denne henseende efter bestemmelserne i stk. 1 og 2.

Stk. 4. Den, der agter at foretage et arbejde, hvorved bestemmelserne i stk. 1-3 kan komme til anvendelse, skal mindst 14 dage forud give vedkommende ejer skriftlig meddelelse om arbejdets art og omfang samt om tidspunktet for dets påbegyndelse.

Stk. 5. Hvis en mur eller anden bebyggelse har forskudt sig således i forhold til naboskel, at der påføres naboen ulemper, skal ejeren foretage de foranstaltninger, der er nødvendige for at bringe ulemperne til ophør.

Stk. 6. Yderligere bestemmelser om sikring af omliggende grunde og om adgang til og anden midlertidig rådighed over disse i anledning af udførelse af byggearbejder eller sikringsforanstaltninger i forbindelse med sådanne kan gives i [bygningsreglementet](#).

Stk. 7. Kommunalbestyrelsens afgørelser i henhold til denne paragraf kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

4.6.7 Særlige forhold ved elledninger

Elledninger og specielt højspændingsledninger skal beskyttes, så der ikke opstår fare for omgivelserne.

NOTE 1: Frigravning af elledninger forudsætter ledningsejerens tilladelse. Hvis spændingen er 10 kV eller højere, gøres ledningen normalt spændingsløs, mens frigravningen foregår, og indtil der er etableret en beskyttelseskasse rundt om ledningen.

Etablering af nye ledninger må ikke påvirke eksisterende elledningers mulighed for at bortlede varme til omgivelserne, idet elledningens overføringssevne ellers nedsættes.

Der henvises til Stærkstrømsbekendtgørelsen.

NOTE 2: Problemer med bortledning af varme opstår normalt kun ved anlæg af ledninger, der selv afgiver varme såsom fjernvarmeledninger og nye elledninger.

For normalt isolerede fjernvarmeledninger med driftstemperatur mindre end 90 °C vil de friafstande, der er angivet i tabel 4.6.1, ofte være tilfredsstillende, men afstanden bør verificeres. Der kan dog blive tale om, at elledningen flyttes eller udskiftes til en større dimension efter aftale med ledningsejeren.

Hvis disse afstande ikke overholdes, må det beregningsmæssigt eftervises, hvilken indflydelse etableringen af fjernvarmeledningen har, og de fornødne beskyttelsesforanstaltninger må aftales med ledningsejeren. Fx kan der anvendes:

- isolering af den varmeafgivende ledning. I jord er effekten af merisolering dog ofte begrænset.
- køling af elledningen på den kritiske strækning.

4.6.8 Særlige forhold ved kommunikationsledninger

Kommunikationsledninger omfatter ledninger til telefon, datakommunikation, alarmsystemer, antenner, signalsystemer mv., dvs. svagstrømsledninger og lyslederkabler.

Svagstrømsledninger skal beskyttes mod induktiv overkobling (elektrisk støj).

NOTE: Når højspændingsledninger føres nærmere end 1 m fra svagstrømsledninger, aftales de fornødne beskyttelsesforanstaltninger med ledningsejeren.

4.6.9 Særlige forhold ved ledninger med katodisk beskyttelse

Påvirkningen fra katodisk beskyttede ledninger på andre metalliske ledere i jorden skal vurderes.

NOTE: Normalt bør forholdene vurderes, hvis den frie afstand mellem katodisk beskyttede ledninger og andre metalliske ledere er mindre end 10 m.

Katodisk beskyttede ledninger har almindeligvis gode udvendige beskyttende belægnings eller beviklinger. Skader på belægnings eller beviklinger bør undgås, idet der ellers kan opstå ekstraordinær korrosion på naboledninger (vagabonderende strøm).

4.7 Sikring af eksisterende ledninger

4.7.1 Generelt

Ud fra de indhentede oplysninger suppleret med fornødne prøvegravninger instrueres gravemandskabet om eksisterende ledningers placering.

Eksisterende ledninger i eller i nærheden af arbejdsarealet skal sikres således, at de hverken er til fare, eller selv lider overlast.

Ved fastlæggelse af de nødvendige sikringsforanstaltninger indgår en vurdering af

- hvilke påvirkninger ledningen og dens samlinger tåler vurderet i forhold til dens alder og tilstand (trafiklast ved den aktuelle jorddækning, slag, træk, vandrette og lodrette bevægelser, opdrift, frost, sol mv.)
- ledningens krav til den omliggende jord i form af støtte og fastholdelse

- de aktuelle jordbunds- og grundvandsforhold, herunder eventuelle problemer med fyldningen i tidligere ledningsgrave
- hvilke konsekvenser en beskadigelse af ledningen medfører
- risikoen for hærværk.

Før arbejdet igangsættes i nærheden af en ledning, kontaktes ledningsejeren i god tid, og dennes instruktioner skal normalt følges.

NOTE: Maskin- eller håndgravning nærmere end 1 m fra en eksisterende ledning foretages kun efter aftale med ledningsejeren.

Ved maskingravning med krydsning af andre ledninger lokaliseres disse, inden der maskingraves nærmere end 2 m fra ledning, enten ved påvisning eller ved håndgravede prøvehuller. Der må først graves videre, når ledningens placering er fastslået.

Følgende sikringsforanstaltninger kan blive aktuelle:

- afstivning af graven
- opbinding eller understøtning af en frigravet ledning
- flytning af ledninger, som er tilstrækkelig fleksible
- afbrydelse af ledningen i anlægsperioden
- permanent eller midlertidig omlægning af ledningen
- beskyttelseskasse rundt om ledningen
- afdækning
- frostsikring
- sikring mod opdrift
- sikring af bagstøbninger og fastspændinger
- sikring af varmeledninger mod udknækning og tab af forspænding.

I tilfælde af beskadigelse skal ledningsejeren kontaktes, og skadestedet markeres. Reparationer skal foretages af ledningsejeren eller efter aftale med denne.

Midlertidigt flyttede ledninger skal lægges tilbage til oprindelig placering i forbindelse med fyldningen.

4.7.2 Fyldning

Ved fyldning omkring eksisterende ledninger skal det sikres, at understøtning og sidestøtte reetableres i fornødent omfang.

Advarselsbånd og afdækning, der er fjernet eller ødelagt, skal reetableres i materiale, mærkning og niveau som det fjernede eller efter aftale med ledningsejeren.

NOTE: Under fyldningen sikres en frigravet ledning mod skadelige bevægelser ved understøtning og sidestøtte i fornødent omfang. Opklodsning må kun bruges, hvis det er tilladt ved nyanlæg af en ledning som den frigravede.

4.7.3 Nedpløjning, jordfortrængning og underboring

Ledningslægning skal udføres således, at der selv med et ugunstigt sammenfald af tolerance på arbejdets udførelse og på de eksisterende ledningers beliggenhed ikke er fare for beskadigelse af de eksisterende ledninger.

NOTE: Det vil ofte være aktuelt at sikre det korrekte forløb af lægningen fra en inspektionsgrube før krydsning med eksisterende ledninger.

4.7.4 Luftledninger

Hvis der er luftledninger i arbejdsområdet, skal de fornødne sikkerhedsafstande overholdes, således at der ikke opstår fare for mandskab, materiel eller ledninger.

BRANCHEVEJLEDNING OM

GRAVE - ARBEJDE

I NÆRHEDEN AF
EKISTERENDE
LEDNINGSNET

● 2. INDEN ARBEJDETS UDFØRELSE

2.1.

Arbejdet skal planlægges og tilrettelægges under hensyntagen til de konkrete forhold på arbejdsstedet. Arbejdsmetode og egnede tekniske hjælpemidler skal vælges under hensyn til jordbundsforhold, og evt. belægning, eksisterende ledninger i og omkring arbejdsstedet, trafikale omstændigheder, arbejdets omfang og øvrige forhold.

2.2.

Der skal være udstedt gravetilladelse, enten generel eller specifik.

2.3.

Der skal indhentes ledningsoplysninger indenfor 10 m fra opgravningsstedet.

Ledningsoplysninger skal afgives skriftligt og skal forefindes på opgravningsstedet. Som alternativ hertil kan ledningsejerne dog vælge at påvise ledningerne på stedet.

2.4.

Inden arbejdet påbegyndes, skal installationer i jorden identificeres og kontrolleres, samt i nødvendigt omfang sikres og afmærkes tydeligt ved markering i terrænet.

Påvisning af kabler

2.5.

Der skal foreligge oplysninger om eventuelt kendt forurenede jord. I bekendtgørelsen står der: "Det skal sikres, at eventuelle særlige risici på arealet, som f.eks. nedgravede giftige eller andre farlige stoffer eller materialer, identificeres, vurderes og i nødvendigt omfang imødegås og tydeligt afmærkes, inden arbejdet iværksættes."

2.6.

Der skal udarbejdes en tegning visende opgravningsstedet i forhold til faste genstande, vejbane, cykelsti og fortovej, eller opgravningsstedet skal påvises på stedet.

2.7.

Ved arbejde på eller ved veje skal der inden arbejdet igangsættes foreligge en afmærkningsplan, jf. Vejregler for afmærkning af vejarbejder.

2.8.

Der skal være adgang til telefon på arbejdsstedet eksempelvis mobiltelefon.

I de tilfælde, hvor der ved prøvegravning ikke konstateres kabler, kan de planlagte udgravninger uden videre foretages med maskine.

Hvis der ved prøvegravningen konstateres kabler på 10 kV og derunder, kan der normalt maskingraves med en sikkerhedsafstand på min. 10 cm til det frilagte kabel. Sikkerhedsafstanden øges til 1 m ved kabler over 10 kv.

Hvor der er særlige forhold, aftales med det lokale elselskab, hvor tæt der i den konkrete sag må maskingraves.

3.5.3. Gasledninger

Hvis der skal maskingraves nærmere en gasledning end 1 m, skal ledningen lokaliseres ved håndgravning, dog kan belægnings- og øverste lag (ca. 30 cm) opbrydes med maskine.

Når gasledningen er lokaliseret, kan der maskingraves indtil 10 cm fra ledningen.

Ved opgravning i nærheden af gasledninger skal der altid være mindst 2 personer til stede samtidig, hvoraf den ene skal lokalisere med skovl og den anden betjene gravemaskinen. Begge personer skal have kvalifikationer som nævnt i afsnit 5.

Hvis der skal maskingraves 1 til 2 meter fra gasledningen bør denne lokaliseres ved håndgravning for at tage højde for evt. målefejl på ledningsplaner og unøjagtige afsætninger.

Hvis der skal maskingraves mere end 2 meter fra gasledningen, er det normalt ikke nødvendigt at lokalisere gasledningen ved håndgravning.

3.5.4. Kommunikationsledninger

Belægnings- og øverste lag opbrydes med maskine. Derefter udføres håndgravning på tværs af splidsehul eller rende til max. dybde af udgrav-

ningen for fysisk lokalisering af ledning(erne). I de tilfælde, hvor der konstateres kommunikationsledninger, må der aldrig maskingraves nærmere end 10 cm fra ledningerne og kun under iagttagelse af den yderste forsigtighed. Resterende arbejde udføres ved håndgravning.

Der gøres opmærksom på, at kommunikationsledninger kan ligge umiddelbart under belægnings- og øverste lag i de tilfælde, hvor der er foretaget afgravninger af terræn efter etablering af ledninger.

3.5.5. Vandledninger

Belægnings- og det øverste lag (ca. 80 cm) jord må opbrydes med maskine. Derefter udføres håndgravning på tværs af vandledningen til max. dybde af udgravningen for fysisk lokalisering af vandledningen. I de tilfælde, hvor der konstateres vandledninger, må der ikke maskingraves nærmere ledningerne end 10 cm.

Ved krydsning af vandledninger udført i støbejern, eternit og stål, kontakt da altid det pågældende vandværk før evt. undergravning af ledninger gennemføres. Nævnte betingelser er ligeledes gældende, før retableringerne må påbegyndes, da nævnte ledninger ikke efterfølgende tåler nogen form for jordsætninger.

Der gøres opmærksom på, at vandledninger kan ligge nærmere belægnings- eller jordoverfladen end ovennævnte 80 cm i de tilfælde, hvor der er foretaget afgravninger af terrænet efter nedlægning af vandledningerne.

3.5.6. Andre ledninger uden sikkerhedsmæssig risiko

Der maskingraves efter ledningsejerens anvisning. Anvisning er anført på gravetilladelsen.

● 5. KRAV TIL ARBEJDSTAGER/ARBEJDSGIVER

5.1.

De ansatte skal have de nødvendige kvalifikationer samt passende instruktion og vejledning, så gravearbejdet kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt. Dette kan eksempelvis ske ved, at de ansatte har bestået kurset "Kabel- og Ledningsarbejde".

5.2.

Maskinføreren skal have bestået maskinførerkursus 1 og 2.

5.3.

Kurserne 5.1 og 5.2 kan undværes, hvis det er bevist ved prøve eller dokumenteret på anden måde inden opstart, at den ansatte har samme eller bedre kvalifikationer end det, som opnås på kurserne.

5.4.

De ansatte skal bære nødvendige personlige værnemidler. Som eksempler herpå kan nævnes sikkerhedsfodtøj, hjelm, høreværn, vejvest m.v. (synlig advarselsbeklædning).

6. KRAV TIL MASKINER

6.1.

De maskiner, der er taget i brug efter den 1. januar 1995, skal være CE-mærkede. Derudover bør maskinerne være udstyret med gummibælter eller -hjul for at undgå beskadigelse af belægningen.

6.2.

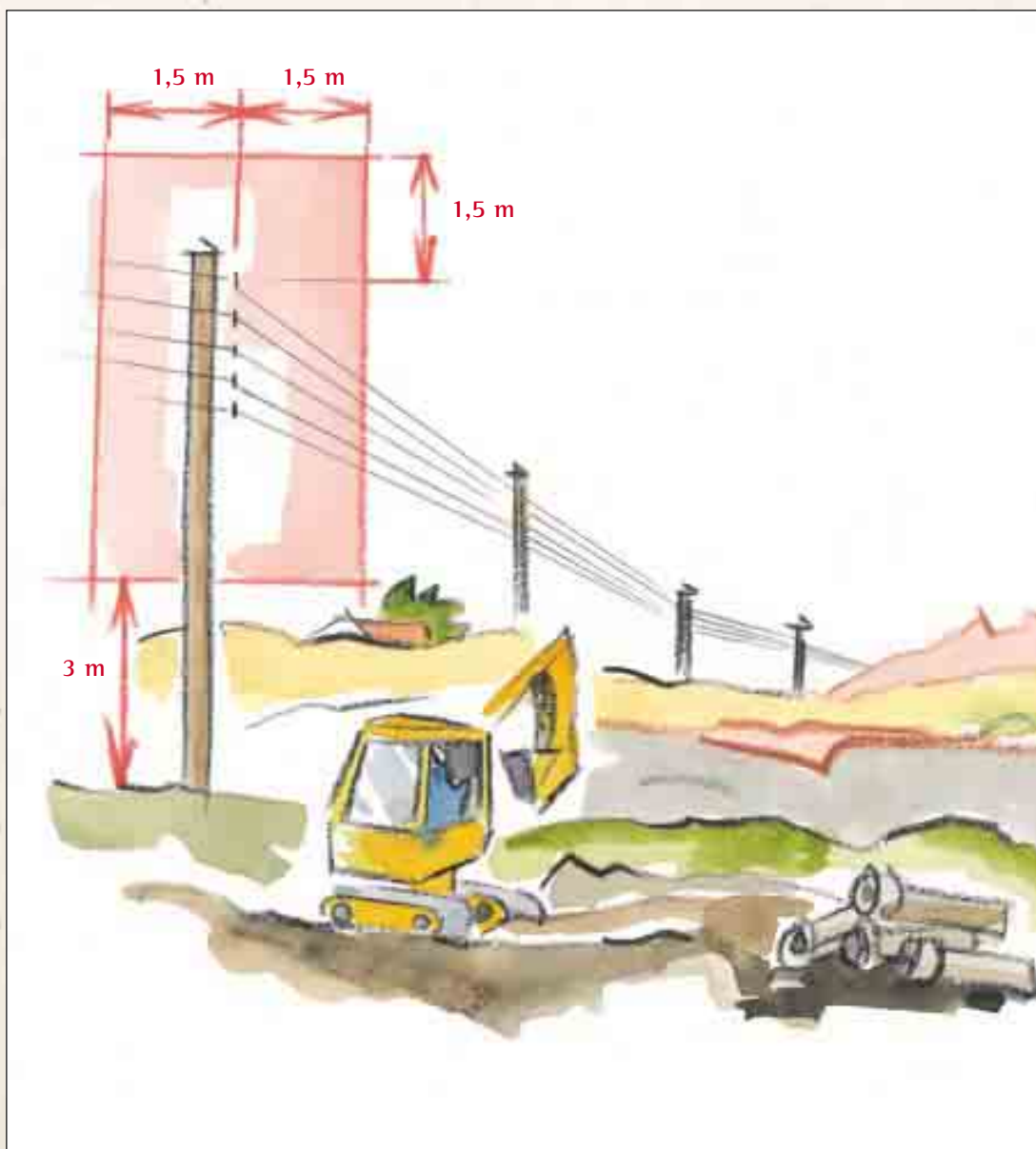
Gravemaskinen må max veje 2,5 tons, og skovl skal være uden tænder og med glat ikke slebet graveskær.

6.3.

Det anbefales, at maskinen skal have lukket førerhus. Derudover skal man være opmærksom på, at betjeningshåndtag skal sidde ergonomisk rigtigt.

6.4.

Ved arbejde i nærheden af luftledninger skal følgende respektafstande overholdes:

Lavspænding (400 V). Respektafstande